

Odkaz:

Rozsudek Soudu prvního stupně (čtvrtého rozšířeného senátu) ze dne 22. října 1997, Stichting Certificatie Kraanverhuurbedrijf (SCK) a Federatie van Nederlandse Kraanverhuurbedrijven (FNK) proti Komisi Evropských společenství, spojené věci T-213/95 a T-18/96, Recueil 1997, s. II-1739*

Klíčová slova:

Hospodářská soutěž – Pojízdne jeřáby – Článek 6 Evropské úmluvy o lidských právech – Dodržování přiměřené lhůty – Systém certifikace – Zákaz pronájmu – Doporučené sazby – Vyrovnávací sazby – Pokuty

Předmět:

Žádost, aby byla Komisi na základě článků 178 a 215 Smlouvy o ES uložena náhrada škody způsobené žalobkyním z důvodu protiprávního jednání, a ve věci T-18/96 žádost o zrušení rozhodnutí Komise 95/551/ES ze dne 29. listopadu 1995 v řízení podle článku 85 Smlouvy o ES (*neoficiální překlad*) (IV/34.179, 34.202, 34.216 – Stichting Certificatie Kraanverhuurbedrijf a Federatie van Nederlandse Kraanverhuurbedrijven, Úř. věst. 1995, L 312, s. 79)

Skutkové okolnosti a právní otázky:

Skutkový stav a řízení

- ¹ Projednávané věci se týkají odvětví pronájmu pojízdných jeřábů v Nizozemsku. Pojízdne jeřáby jsou jeřáby, které lze volně přemísťovat po staveništi. Touto charakteristikou se liší od věžových jeřábů, které jsou nasazeny na pevné koleje a mohou se pohybovat jenom vpřed a vzad. Pojízdne jeřáby se používají zejména ve stavebnictví, v petrochemickém průmyslu a v dopravě.
- ² Z technických důvodů je akční radius pojízdného jeřábu omezen na 50 km. Odvětví pronájmu pojízdných jeřábů se mimoto vyznačuje sjednáváním smluv ve velmi krátkém čase před provedením práce („overnight contracting“). Pokud je podnik pronajímající jeřáby požádán, aby provedl práci ve velmi krátké lhůtě, rozhodne s ohledem na umístění staveniště a dostupnost svých vlastních jeřábů buď o použití jednoho z těchto jeřábů, nebo o jeho pronajmutí u jiného podniku, který je blízko staveniště.
- ³ Nadace Keuring Bouw Machines (dále jen „Keboma“), založená v roce 1982 nizozemským ministerstvem sociálních věcí, ověřuje před prvním uvedením do provozu v Nizozemsku, zda jeřáby vyhovují zákonným bezpečnostním požadavkům stanoveným v Arbeidsomstandighedenwet (Arbowet, zákon o pracovních podmínkách), ve Veiligheidsbesluit voor fabrieken of werkplaatsen (vyhláška o bezpečnosti v továrnách a dílnách), ve Veiligheidsbesluit restgroepen (vyhláška o bezpečnosti na pracovištích, na něž se nevztahují jiné vyhlášky) a v různých ministerských předpisech a v různých publikacích Inspektorátu práce. Keboma je jediným schváleným úředním orgánem pověřeným inspekci a zkoušením pojízdných jeřábů. Podle směrnice Rady 89/392/EHS ze dne 14. června 1989 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se strojních zařízení (*neoficiální překlad*) (Úř. věst., L 183, s. 9, dále jen „směrnice 89/392“) se od 1. ledna 1993 tato povinnost inspekce před prvním uvedením do provozu již nevztahuje na jeřáby

¹ Jednací jazyk: nizozemština

opatřené označením CE a doprovázené ES prohlášením o shodě ve smyslu uvedené směrnice. Jeřáby se musí podrobit kontrolám prováděným nadací Keboma tři roky po prvním uvedení do provozu a po této druhé zkoušce každé dva roky.

⁴ Federatie van Nederlandse Kraanverhuurbedrijven (dále jen „FNK“) je odvětvová organizace ustavená dne 13. března 1971, která sdružuje nizozemské podniky pronajímající jeřáby. Podle stanov je cílem FNK chránit zájmy podniků pronajímajících jeřáby, zvláště členů FNK, a podporovat kontakty a spolupráci mezi členy v nejširším smyslu. Členové FNK mají 1 552 jeřábů z 3 000 jeřábů určených k pronájmu v Nizozemsku. Článek 3 vnitřního řádu FNK obsahoval ode dne 15. prosince 1979 do dne 28. dubna 1992 doložku ukládající členům povinnost obracet se při pronajímání jeřábů přednostně na ostatní členy (dále jen „doložka o přednosti“) a používat „přijatelné“ sazby. FNK stanovila a zveřejnila doporučené sazby a odhadované náklady za pronájem jeřábů zákazníkům. Navíc byly při pravidelných konzultacích mezi podniky pronajímajícími jeřáby určovány vyrovnávací sazby za pronájmy mezi členy FNK.

⁵ Stichting Certificatie Kraanverhuurbedrijf (dále jen „SCK“) je nadace, kterou v roce 1985 zřídili zástupci podniků pronajímajících jeřáby a zákazníci, jejímž předmětem činnosti je podle stanov podporovat a udržovat kvalitu podniků pronajímajících jeřáby. K tomuto účelu zavedla SCK systém certifikace, jehož prostřednictvím vydává osvědčení podnikům, jež splňují řadu požadavků týkajících se řízení podniků pronajímajících jeřáby a používání a údržby jeřábů. Tento systém certifikace umožňuje zákazníkům spolehnout se na to, že dotyčný podnik odpovídá dotčeným požadavkům, aniž by to museli ověřovat sami. Ustanovení čl. 7 druhé odrážky řádu certifikace podniků pronajímajících jeřáby SCK zakazuje certifikovaným podnikům, aby si najímaly jeřáby u podniků necertifikovaných SCK (dále jen „zákaz pronájmu“). S účinkem ode dne 20. ledna 1989 byla SCK schválena Raad voor de Certificatie (radou pro certifikaci), nizozemským orgánem pro schvalování certifikačních subjektů, který konstatoval, že SCK splnila podmínky stanovené na základě evropských norem EN 45011 definujících kritéria, která musí certifikační subjekty splňovat. Podle čl. 2 bodu 5 kritérií pro uznávání rady pro certifikaci je subjekt udělující osvědčení povinen dbát na to, aby podmínky certifikace byly splněny rovněž v případě subdodavatele. Subjekt má pro splnění této povinnosti tyto možnosti: buď sám kontroluje subdodavatele (čl. 2, bod 5, A1), nebo ověřuje kontroly subdodavatele prováděné schváleným podnikem (článek 2, bod 5, A2 a A3).

⁶ Dne 13. ledna 1992 podali M. W. C. M. Van Marwijk (dále jen „Van Marwijk“) a deset dalších podniků Komisi stížnost a návrh na předběžná opatření. Stěžovatelé měli za to, že žalobkyně porušovaly pravidla hospodářské soutěže Smlouvy o ES tím, že vyloučily podniky necertifikované SCK z pronájmu pojízdných jeřábů a že stanovily ceny za pronájem jeřábů.

⁷ Dne 15. ledna 1992 byly stanovy SCK a její řád certifikace podniků pronajímajících jeřáby oznámeny Komisi. Stanovy a vnitřní řád FNK jí byly oznámeny dne 6. února 1992. V obou případech se jednalo o získání negativního atestu a podpůrně výjimky podle čl. 85 odst. 3 Smlouvy.

⁸ Po žalobě podané stěžovateli k nizozemským soudům přikázal předseda Arrondissementsrechtbank te Utrecht usnesením o předběžném opatření ze dne 11. února 1992 FNK, aby upustila od doložky o přednosti i od systému doporučených sazeb (použitelných na pronájmy jeřábů zákazníkům) a vyrovnávacích sazeb (použitelných na pronájmy mezi podniky pronajímajícími jeřáby). Přikázal

SCK, aby dále nepoužívala zákaz pronájmu. Toto usnesení zrušil dne 9. července 1992 rovněž předběžným opatřením Gerechthof te Amsterdam, který měl především za to, že není zřejmé a zcela jisté, že není žádná naděje na to, aby Komise pro dotyčná ustanovení přiznala výjimku. SCK znovu zavedla zákaz pronájmu v den vydání rozsudku Gerechthof te Amsterdam. Naproti tomu FNK se do budoucna vzdala zapojení se do vypracovávání doporučených sazeb a vyrovnávacích sazeb.

9 Dne 16. prosince 1992 Komise vydala oznámení námitek určené žalobkyním. V tomto dokumentu žalobkyně informovala o svém úmyslu v souladu s čl. 15 odst. 6 nařízení Rady č. 17 ze dne 6. února 1962, prvního nařízení, kterým se provádějí články 85 a 86 Smlouvy (Úř. věst. 13, 1962, s. 204, dále jen „nařízení č. 17“), odejmout ochranu před pokutami stanovenou v čl. 15 odst. 5 tohoto nařízení.

10 Dne 3. února 1993 zaslaly žalobkyně Komisi svou odpověď na oznámení námitek. V této odpovědi žádaly zejména o uspořádání slyšení.

11 Dopisem ze dne 4. června 1993 je Komise informovala, že řízení na základě čl. 15 odst. 6 nařízení č. 17 lze skončit pouze odvoláním zákazu pronájmu.

12 Stěžovatelé se znovu obrátili na předsedu Arrondissementsrechtbank te Utrecht, který usnesením o předběžném opatření ze dne 6. července 1993 rozhodl, že zákaz pronájmu se nadále nemůže uplatňovat vzhledem k tomu, že Komise mezitím oznámila svoje stanovisko k dotčeným ujednáním a zdálo se, že není žádná naděje na to, aby Komise pro tento zákaz přiznala výjimku.

13 Dopisem ze dne 29. září 1993 Komise informovala žalobkyně, že uspořádá jimi požadované slyšení před vydáním konečného rozhodnutí na základě článku 85 Smlouvy, že však v rámci rozhodnutí založeného na čl. 15 odst. 6 nařízení č. 17 není uspořádání takového slyšení nutné.

14 Usnesení Arrondissementsrechtbank te Utrecht ze dne 6. července 1993 potvrdil Gerechthof te Amsterdam rozsudkem vydaným dne 28. října 1993. Tento rozsudek se opíral zvláště o nedatovaný dopis p. Giuffridy z generálního ředitelství pro hospodářskou soutěž Komise (DG IV) zasláný stěžovatelům s ověřenou kopií pro poradce žalobkyň. Žalobkyně tvrdí, že dopis obdržely dne 22. září 1993. Autor tohoto dopisu se vyjádřil takto: „Mohu potvrdit, že návrh rozhodnutí založený na čl. 15 odst. 6 nařízení č. 17 má být předložen Komisi k přijetí v rámci písemné části řízení koncem tohoto týdne, jakmile budou dostupná všechna nezbytná jazyková znění. Schválení dotyčných útvarů již bylo získáno [...] Můj útvar očekává, že by mělo být možné provést úřední oznámení rozhodnutí [žalobkyním] v první polovině října 1993.“

15 Dne 4. listopadu 1993 rozeslala SCK sdělení, kterým oznámila, že zákaz pronájmu bude pozastaven, dokud Komise nepřijme konečné rozhodnutí.

16 Dne 13. dubna 1994 přijala Komise rozhodnutí na základě čl. 15 odst. 6 nařízení č. 17.

17 Dopisem ze dne 3. června 1994 žalobkyně vyzvaly Komisi k přijetí konečného rozhodnutí nejpozději dne 3. srpna 1994.

18 Dopisem ze dne 27. června 1994 informoval p. Ehlermann, v té době generální ředitel DG IV, žalobkyně, že „datum 3. srpna 1994, určené pro přijetí konečného rozhodnutí, je naprosto nereálné“, že však „přijetí konečného rozhodnutí je prioritou“.

19 V odpověď na dopis žalobkyně ze dne 3. srpna 1994 Komise oznámila dopisem ze dne 9. srpna 1994, že oznámení námitek z prosince 1992 se týkalo výlučně zahájení řízení předcházejícího přijetí rozhodnutí podle čl. 15 odst. 6 nařízení č. 17. Oznámila, že konečnému rozhodnutí bude předcházet přijetí nového oznámení námitek, po němž budou mít žalobkyně možnost být vyslechnuty.

20 Dne 21. října 1994 bylo vydáno nové oznámení námitek vůči žalobkyním týkající se řízení podle článku 85 Smlouvy.

21 Dne 21. prosince 1994 zaslaly žalobkyně Komisi odpověď na toto sdělení. V této odpovědi znovu vyzvaly Komisi k bezodkladnému jednání a vzdaly se uspořádání slyšení.

22 Dne 27. listopadu 1995 podaly k Soudu prvního stupně žalobu na náhradu škody (věc T-213/95). Samostatným podáním rovněž podaly návrh na předběžná opatření (věc T-213/95 R). Žalobkyně vzaly tuto žádost zpět a předseda vymazal usnesením ze dne 24. ledna 1996 věc T-213/95 R z rejstříku. Rozhodnutí o nákladech řízení bylo odloženo na později.

23 Dne 29. listopadu 1995 přijala Komise rozhodnutí 95/551/ES v řízení podle článku 85 Smlouvy o ES (*neoficiální překlad*) (IV/34.179, 34.202, 34.216 – Stichting Certificatie Kraanverhuurbedrijf a Federatie van Nederlandse Kraanverhuurbedrijven (Úř. věst. 1995, L 312, s. 79, dále jen „sporné rozhodnutí“). Konstatuje v něm, že FNK porušovala čl. 85 odst. 1 Smlouvy ode dne 15. prosince 1979 do dne 28. dubna 1992 tím, že používala systém doporučených a vyrovnávacích sazeb, který jejím členům umožnil vzájemně předvídat jejich cenovou politiku (článek 1). Rovněž konstatuje, že SCK porušovala ode dne 1. ledna 1991 do dne 4. listopadu 1993 čl. 85 odst. 1 Smlouvy (s výjimkou období od 17. února do 9. července 1992) tím, že zakázala svým členům najímat jeřáby u podniků, jež nejsou členy SCK (článek 3). Mimoto žalobkyním nařizuje, aby neprodleně ukončily porušování tohoto ustanovení (články 2 a 4) a ukládá FNK pokutu ve výši 11 500 000 ECU a SCK pokutu ve výši 300 000 ECU (článek 5).

24 Dopisem ze dne 11. ledna 1996 žalobkyně požádaly o přístup ke spisu, aby mohly proti tomuto rozhodnutí podat žalobu, což Komise odmítla dopisem ze dne 15. ledna 1996.

25 Návrhem došlým kanceláři Soudu dne 6. února 1996 podaly žalobu na neplatnost sporného rozhodnutí (věc T-18/96). Samostatným podáním rovněž podaly návrh na předběžná opatření (věc T-18/96 R).

26 Co se týče období do vydání rozsudku Soudu ve věci T-18/96, dospěly dne 25. března 1996 žalobkyně k dohodě s Komisí ohledně úpravy doložky o zákazu pronájmu. Podle upraveného znění čl. 7 druhé odrážky řádu certifikace podniků pronajímajících jeřáby mohou podniky certifikované SCK používat „pouze jeřáby opatřené platným certifikačním štítkem na základě předchozí certifikace provedené buď touto nadací, nebo jiným – nizozemským nebo zahraničním – certifikačním subjektem kvalifikovaným k certifikaci podniků pronajímajících jeřáby, který používá zjevně rovnocenná kritéria, ledaže by podle písemností (včetně faxů) bylo možno prokázat, že zákazník nepřikládal při zadávání zakázky význam tomu, zda (třetí) podnik pronajímající jeřáby, na něhož se v projednávaném případě obrací, je certifikovaný, nebo nikoli“ (dopis Komise žalobkyním ze dne 25. března 1996).

27 Předseda Soudu zamítl usnesením ze dne 4. června 1996 (Recueil 1996, s. II-407) žádost o předběžná opatření ve věci T-18/96 R. Rozhodnutí o nákladech řízení o

předběžných opatřeních bylo odloženo na později. Kasační opravný prostředek proti usnesení Soudu prvního stupně byl odmítnut usnesením předsedy Soudního dvora ze dne 14. října 1996 (Recueil 1996, s. I-4971).

28 Dopisem ze dne 9. července 1996 zaslaným předsedovi Soudu v rámci věci T-18/96 vyzvaly žalobkyně Soud, aby na základě čl. 65 písm. b) jednacího řádu a podpůrně na základě čl. 64 odst. 3 písm. d) jednacího řádu nařídil předložení spisu Komise ve věcech SCK a FNK, označeného čísly IV/34.179, 34.202 a 34.216, včetně interních dokumentů Komise týkajících se výměny názorů, ke které v těchto věcech došlo mezi generálním ředitelstvím pro průmysl (DG III) a DG IV, a případných dalších spisů, které byly podkladem pro sporné rozhodnutí.

29 Usnesením ze dne 4. října 1996 předseda čtvrtého rozšířeného senátu povolil p. Van Marwijkovi a dalším sedmi podnikům pronajímajícím pojízdné jeřáby vedlejší účastenství na podporu návrhových žádání Komise ve věci T-18/96.

30 Usnesením ze dne 12. března 1997 rozhodl na základě článku 50 jednacího řádu o spojení obou věcí pro účely ústní části řízení.

31 Po vyslechnutí zprávy soudce zpravodaje rozhodl Soud prvního stupně (čtvrtý rozšířený senát) o zahájení ústní části řízení bez předběžného dokazování. Vyzval však hlavní účastníky řízení, aby před slyšením předložili některé dokumenty.

32 Řeči účastníků řízení a jejich odpovědi na otázky Soudu byly vyslechnuty při slyšení dne 4. června 1997.

33 Po vyslechnutí účastníků řízení k této otázce má Soud prvního stupně (čtvrtý rozšířený senát) za to, že je třeba spojit obě věci rovněž pro účely rozsudku.

Návrhová žádání účastníků řízení

34 Ve věci T-213/95 žalobkyně navrhuje, aby Soud:

- prohlásil Společenství za odpovědné za škodu, kterou utrpěly a ještě utrpí z důvodu protiprávního jednání Komise;
- uložil Společenství náhradu této škody, nařídil mu, aby v součinnosti se žalobkyněmi určil rozsah této škody, a nebude-li v této věci dosaženo smírného urovnání, aby sám určil výši škody, v případě potřeby poté, co jmenuje znalce pověřeného přesným vyčíslením škody;
- uložil Společenství náhradu nákladů řízení.

35 Komise navrhuje, aby Soud:

- zamítl žalobu;
- uložil žalobkyním společnou a nerozdílnou náhradu nákladů řízení, včetně nákladů řízení o předběžných opatřeních.

36 Ve věci T-18/96 žalobkyně navrhuje, aby Soud:

- konstatoval, že sporné rozhodnutí je nicotné, protože Komise ve výroku rozhoduje, že čl. 85 odst. 1 je použitelný, a ukládá v tomto ohledu žalobkyním pokutu, avšak nerozhoduje o žádosti žalobkyň o použití čl. 85 odst. 3 Smlouvy;
- podpůrně prohlásil sporné rozhodnutí za absolutně neplatné;
- podpůrněji zrušil rozhodnutí kvůli porušení článku 85 Smlouvy, článku 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne

4. listopadu 1950 (dále jen „EÚLP“), obecných právních zásad a povinnosti uvést odůvodnění (článek 190 Smlouvy);

- ještě podpůrněji částečně zrušil sporné rozhodnutí tak, aby žalobkyním nebyla uložena žádná pokuta;
- uložil Komisi náhradu nákladů řízení;
- uložil vedlejším účastníkům řízení náhradu nákladů řízení vztahujících se k vedlejšímu účastenství.

37 Komise navrhuje, aby Soud:

- zamítl žalobu;
- uložil žalobkyním náhradu nákladů řízení.

38 Vedlejší účastníci řízení navrhují, aby Soud:

- přijal návrhová žádání Komise;
- uložil žalobkyním náhradu nákladů řízení, včetně nákladů vedlejších účastníků.

Žaloba na náhradu škody (věc T-213/95)

39 Podle ustálené judikatury je vznik odpovědnosti Společenství v rámci čl. 215 druhého pododstavce Smlouvy vázán na splnění souboru podmínek, a sice protiprávnosti jednání vytýkaného dotyčným orgánům Společenství, skutečné existence škody a existence příčinné souvislosti mezi jednáním orgánu a uplatňovanou škodou (viz například rozsudek Soudního dvora ze dne 15. září 1994, KYDEP v. Rada a Komise, věc C-146/91, Recueil 1994, s. I-4199, bod 19, a rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 13. prosince 1995, Exporteurs in Levende Varkens a další v. Komise, spojené věci T-481/93 a T-484/93, Recueil 1995, s. II-2941, bod 80).

1. Údajně protiprávní jednání Komise

40 Pro prokázání existence protiprávního jednání Komise v rámci řízení, které zahájila po podání stížnosti dne 13. ledna 1992 a po oznámeních žalobkyň ze dnů 15. ledna a 6. února 1992, uplatňují žalobkyně čtyři žalobní důvody. Tyto žalobní důvody vycházejí z porušení článku 6 EÚLP, z porušení zásady právní jistoty, z porušení zásady ochrany legitimního očekávání a z porušení práva být vyslechnut.

První žalobní důvod: porušení článku 6 EÚLP

Stručný popis argumentace účastníků řízení

41 Žalobkyně poukazují na to, že Komise je povinna dodržovat ustanovení EÚLP. V tomto ohledu odkazují na judikaturu (rozsudky Soudního dvora ze dne 17. prosince 1970, Internationale Handelsgesellschaft, věc 11/70, Recueil 1970, s. 1125, ze dne 21. září 1989, Hoechst v. Komise, spojené věci 46/87 a 227/88, Recueil 1989, s. 2859, a ze dne 18. října 1989, Orkem v. Komise, věc 374/87, Recueil 1989, s. 3283), na čl. F odst. 2 Smlouvy o Evropské unii a na Společné prohlášení Evropského parlamentu, Rady a Komise ze dne 5. dubna 1977 (Úř. věst., C 103, s. 1).

42 Mají za to, že správní řízení před Komisí týkající se použití článku 85 Smlouvy je řízením, na které se vztahuje článek 6 EÚLP. Z judikatury Soudního dvora a

Evropské komise pro lidská práva totiž vyplývá, že toto ustanovení se vztahuje na řízení ve věci správních sporů (Stenuit v. Francie, 1992, 14 EHRR 509 a Niemitz v. Německo, 1993, 16 EHRR 97).

43 Komise nedodržela podmínku „přiměřené lhůty“ uvedenou v čl. 6 odst. 1 EÚLP. Evropský soud pro lidská práva rozhodl, že lhůta 17 měsíců překračuje přiměřenou lhůtu (rozsudek ze dne 9. prosince 1994, Schouten a Meldrum v. Nizozemsko, série A, č. 304). Celé správní řízení před Komisí přitom trvalo více než 45 měsíců. Proto jednání Komise zjevně porušilo čl. 6 odst. 1 EÚLP.

44 Komise zneužila řízení podle nařízení č. 17 tím, že vypracovala první oznámení námitek výhradně za účelem přijetí rozhodnutí založeného na čl. 15 odst. 6 tohoto nařízení. Navíc nelze pochopit, proč Komise potřebovala 22 měsíců od přijetí prvního oznámení námitek pro vydání druhého oznámení námitek, jehož základní argumentace byla zcela totožná s argumentací prvního oznámení námitek. Vypracování druhého oznámení námitek bylo zbytečné a představovalo krok Komise určený k prodloužení řízení.

45 Žalobkyně připomínají, že rozsudek Gerechtshof te Amsterdam ze dne 28. října 1993 měl být dočasným opatřením určeným k zakládání účinků do doby, než Komise přijme své rozhodnutí. Komise měla za těchto okolností urychleně dospět ke konečnému rozhodnutí. Žalobkyně dodávají, že duch, v němž Komise vedla řízení, byl odrazem přesvědčení, že jí postačuje, aby ovlivnila vnitrostátní soud a přijala rozhodnutí na základě čl. 15 odst. 6 nařízení č. 17. Komise nikdy nepřiznala této věci sebemenší prioritu.

46 Žalobkyně žádným způsobem nepřispěly k prodloužení Komise. Formulovaly konstruktivní návrhy, aby se dospělo k rychlému řešení, tyto návrhy však Komise odmítla. Připomínají, že se vzdaly slyšení po obdržení druhého oznámení námitek, aby urychlily přijetí konečného rozhodnutí. Komise jim nemůže vytýkat to, že svou věc hájily před DG III, což je útvar Komise příslušný pro politiku certifikace. Zásah DG III by byl nezbytný, i kdyby o něj žalobkyně nepožádaly. Nelze jim vytýkat ani přimluvy u komise stálého zastoupení Nizozemska při Evropské unii a u rady pro certifikaci, které se uskutečnily během období ne více než dvou týdnů (od 13. do 27. října 1993).

47 Dále ani složitost spisu nemůže v žádném případě odůvodnit překročení přiměřené lhůty (výše uvedený rozsudek Schouten a Meldrum v. Nizozemsko). Pokud jde o prodloužení způsobené absencí finského a švédského překladu návrhu rozhodnutí, žalobkyně tvrdí, že strukturální prodloužení nemůže odůvodnit překročení přiměřené lhůty (rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 6. května 1981, Buchholz, série A, č. 42).

48 Komise odpovídá, že při posouzení, zda je délka řízení nepřiměřená, je třeba přihlídnout ke všem okolnostem případu. Význam má nejenom jednání Komise, ale rovněž jednání žalobkyň, stejně jako i složitost věci a všechny další konkrétní okolnosti. Komise připouští, že během období od ledna do července 1992 nepovažovala věc za prioritní s ohledem na skutečnost, že před nizozemským soudem probíhalo rovněž řízení a že protiprávní jednání bylo ukončeno, jakmile Arrondissementsrechtbank te Utrecht vyhlásila usnesení ze dne 11. února 1992 (viz v tomto ohledu rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 18. září 1992, Automec v. Komise, věc T-24/90, Recueil 1992, s. II-2223, body 77 a 85). Urychlila zkoumání spisu po vynesení rozsudku Gerechtshof te Amsterdam ze dne 9. července 1992, který SCK povolil obnovit zákaz pronájmu (viz bod 8 výše).

49 Předběžné zkoumání spisu ukázalo, že podmínky pro použití čl. 15 odst. 6 nařízení
č. 17 byly splněny. Ve lhůtě pěti měsíců po vynesení rozsudku Gerechtshof te
Amsterdam Komise předala žalobkyním oznámení námitek týkající se použití tohoto
článku (oznámení námitek ze dne 16. prosince 1992, viz bod 9 výše).

50 Komise ještě upozorňuje, že ve chvíli, kdy byl návrh rozhodnutí podle čl. 15 odst. 6
nařízení č. 17 připraven, DG III požádalo DG IV, aby se před předložením návrhu
rozhodnutí kolegiu komisařů konala schůzka věnovaná tomuto návrhu. Zásah DG III
do řízení, který byl hlavní příčinou prodlení při vyřizování spisu během následujících
měsíců, byl však přímým důsledkem kroků podniknutých žalobkyněmi. Rozhodnutí
podle čl. 15 odst. 6 nařízení č. 17 bylo nakonec přijato dne 13. dubna 1994.

51 Dále dne 21. října 1994 zaslala Komise žalobkyním oznámení námitek za účelem
přijetí konečného rozhodnutí. Toto rozhodnutí přijaté na základě článku 3 a čl. 15
odst. 2 nařízení č. 17 mělo jiný předmět a jiné právní důsledky než rozhodnutí přijaté
na základě čl. 15 odst. 6. Měsíc po obdržení odpovědi žalobkyň na druhé oznámení
námitek již DG IV vypracovalo návrh rozhodnutí. Avšak po přistoupení Finska a
Švédska k Evropské unii dne 1. ledna 1995 byly vážné problémy s prodlením při
překladech do finštiny a švédštiny. Posléze Komise přijala sporné rozhodnutí dne
29. listopadu 1995.

52 Podle Komise jí tudíž nelze v projednávaném případě vytýkat, že během správního
řízení porušila zásadu dodržování přiměřené lhůty.

Závěry Soudu

53 Podle ustálené judikatury jsou základní práva nedílnou součástí obecných právních
zásad, jejichž dodržování soud Společenství zajišťuje (viz zejména posudek
Soudního dvora 2/94, ze dne 28. března 1996, Recueil 1996, s. I-1759, bod 33,
rozsudek Soudního dvora ze dne 29. května 1997, Kremzow, věc C-299/95, Recueil
1997, s. I-2629, bod 14). Za tímto účelem Soudní dvůr a Soud prvního stupně
vycházejí z ústavních tradic společných členským státům, jakož i z poznatků, které
skýtají mezinárodně právní instrumenty týkající se ochrany lidských práv, na jejichž
tvorbě členské státy spolupracovaly nebo k nimž přistoupily. Zvláštní význam
přísluší v této souvislosti EÚLP (rozsudek Soudního dvora ze dne 15. května 1986,
Johnston, věc 222/84, Recueil 1986, s. 1651, bod 18, a výše uvedený rozsudek
Kremzow, bod 14). Mimoto podle čl. F odst. 2 Smlouvy o Evropské unii „Unie ctí
základní práva zaručená [EÚLP], a ta, jež vyplývají z ústavních tradic společných
členským státům, jako obecné zásady práva Společenství“.

54 Žalobkyně tvrdí, že po stížnosti podané p. Van Marwijkem a dalšími dne 13. ledna
1992 a oznámeních provedených SCK dne 15. ledna 1992 a FNK dne 6. února 1992
(viz body 6 a 7 výše) nebylo sporné rozhodnutí, ze dne 29. listopadu 1995, přijato
v „přiměřené lhůtě“ ve smyslu čl. 6 odst. 1 EÚLP, podle něhož „každý má právo, aby
jeho věc byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a
nestranným soudem, předem zřízeným zákonem [...]“.

55 Když účastník řízení předkládá Komisi žádost o negativní atest na základě článku 2
nařízení č. 17 nebo oznámení za účelem získání výjimky na základě čl. 4 odst. 1
tohoto nařízení, nemůže Komise odsouvat zaujetí svého stanoviska na dobu
neurčitou. V zájmu zajištění právní jistoty a přiměřené soudní ochrany je totiž
povinna přijmout rozhodnutí nebo odeslat úřední dopis v případě, kdy byl takový
dopis požadován, v přiměřené lhůtě. Rovněž v případě, je-li jí na základě čl. 3 odst. 1
nařízení č. 17 předložen návrh upozorňující na porušení článku 85 nebo článku 86

Smlouvy, je povinna zaujmout v přiměřené lhůtě konečné stanovisko ke stížnosti (rozsudek Soudního dvora ze dne 18. března 1997, Guérin automobiles v. Komise, věc C-282/95 P, Recueil 1997, s. I-1503, bod 38).

56 Dodržování přiměřené lhůty Komisí při přijímání rozhodnutí ve správních řízeních v oblasti politiky hospodářské soutěže představuje totiž obecnou zásadu práva Společenství (viz ve věci zamítnutí stížnosti výše uvedený rozsudek Guérin automobiles v. Komise, bod 38; ve věci státních podpor rozsudky Soudního dvora ze dne 11. prosince 1973, Lorenz, věc 120/73, Recueil 1973, s. 1471, bod 4, a ze dne 24. listopadu 1987, RSV v. Komise, věc 223/85, Recueil 1987, s. 4617, body 12 až 17). Aniž by bylo tedy potřeba rozhodnout o použitelnosti čl. 6 odst. 1 EULP na správní řízení před Komisí v oblasti politiky hospodářské soutěže, je třeba posoudit, zda v projednávaném případě Komise porušila obecnou zásadu práva Společenství požadující dodržování přiměřené lhůty v řízení předcházejícím přijetí sporného rozhodnutí.

57 Celková délka trvání správního řízení byla v projednávané věci přibližně 46 měsíců. Jak však správně uvedla Komise, přiměřenost délky trvání správního řízení se posuzuje v závislosti na okolnostech každé věci, a zejména na jejích souvislostech, na různých etapách řízení, kterými Komise postupovala, na chování účastníků řízení během řízení, na komplexnosti věci a na tom, oč v ní jde jednotlivým zúčastněným (viz obdobně rozsudky Evropského soudu pro lidská práva, Erkner, ze dne 23. dubna 1987, série A, č. 117, s. 62, odst. 66, Milasi, ze dne 25. června 1987, série A, č. 119, s. 46, odst. 15, a výše uvedený rozsudek Schouten a Meldrum v. Nizozemsko, s. 25, odst. 63).

58 Pokud jde o souvislosti věci, je třeba nejprve konstatovat, že vnitřní řád FNK obsahoval již ode dne 15. prosince 1979 doložku ukládající členům sdružení povinnost obracet se při pronajímání jeřábů přednostně na ostatní členy a používat přijatelné sazby [vnitřní řád, čl. 3 písm. a) a b)]. Pokud jde o SCK, doložka řádu certifikace podniků pronajímajících jeřáby, které se sporné rozhodnutí týká, tedy zákaz pronájmu (řád certifikace čl. 7 druhá odrážka), vstoupila v platnost dne 1. ledna 1991. Dříve, než dne 13. ledna 1992 podali p. Van Marwijk a deset dalších podniků stížnost ke Komisi, žalobkyně zjevně neviděly žádnou potřebu, aby si vyžádaly stanovisko Komise ke svým stanovám a řádům. Stanovy SCK a její řád certifikace podniků pronajímajících jeřáby byly totiž oznámeny Komisi až dne 15. ledna 1992 a stanov a vnitřní řád FNK byly oznámeny až dne 6. února 1992.

59 Dále je třeba připomenout, že doba 46 měsíců, která uplynula mezi podáním stížnosti a oznámeními na jedné straně a přijetím sporného rozhodnutím na straně druhé, zahrnuje různé etapy řízení. Komise po přezkoumání stížnosti a oznámení vydala dne 16. prosince 1992 oznámení námitek za účelem přijetí rozhodnutí podle čl. 15 odst. 6 nařízení č. 17 a skutečně přijala takové rozhodnutí dne 13. dubna 1994. Poté odeslala dne 21. října 1994 nové oznámení námitek za účelem přijetí sporného rozhodnutí, k němuž došlo dne 29. listopadu 1995.

60 Je třeba přezkoumat přiměřenost délky každé etapy řízení.

61 První zaujetí prozatímního stanoviska Komise k oznámením učiněným žalobkyněmi představuje oznámení námitek ze dne 16. prosince 1992. Délka trvání této první části řízení, přibližně 11 měsíců, byla přiměřená a lze ji dokonce považovat za poměrně krátkou ve světle všech údajů ze spisu. Je třeba zdůraznit, že během tohoto období Komise přezkoumala souběžně oznámení žalobkyň a stížnost p. Van Marwijk a dalších, která upozorňovala právě na jednání oznámené žalobkyněmi. Mimoto se

mohla legitimně domnívat, že věc předložená žalobkyněmi není prioritní. Žalobkyně totiž samy ve svých oznámeních netrvaly na nutnosti naléhavého vyřízení věci, ačkoli bod 7.4 přílohy k formuláři A/B [připojené k nařízení Komise č. 27 ze dne 3. května 1962, prvním nařízení, kterým se provádí nařízení Rady č. 17 (*neoficiální překlad*) (Úř. věst. 35, 1962, s. 1118), později nahrazenému nařízením Komise (ES) č. 3385/94 ze dne 21. prosince 1994 o formě, obsahu a jiných podrobnostech žádostí a oznámení uvedených v nařízení Rady č. 17 (Úř. věst. L 377, s. 28)] vyzývá oznamující účastníky řízení, aby upřesnili stupeň naléhavosti. Mimoto oznámené jednání, jemuž podle názoru Komise nemohla být přiznána výjimka na základě čl. 85 odst. 3 Smlouvy, bylo ukončeno na dobu přibližně pěti měsíců mezi 11. únorem 1992 a 9. červencem 1992 (viz bod 8 výše) po žalobě podané stěžovateli k nizozemským soudům.

62 Období přibližně šestnácti měsíců, které uplynulo mezi oznámením námitek ze dne 16. prosince 1992 a přijetím rozhodnutí podle čl. 15 odst. 6 nařízení č. 17 dne 13. dubna 1994, bylo taktéž přiměřené. Je třeba poukázat na to, že poradce žalobkyň přiznal při slyšení před Soudem, že SCK poprvé trvala na rychlém a neodkladném vyřízení věci v dopise Komisi ze dne 21. října 1993 (dopis p. Duboisovi z DG IV). Co se týče FNK, je nutno konstatovat, že takový krok před přijetím rozhodnutí ze dne 13. dubna 1994 nepodnikla. Výzva dopisem poradce žalobkyň Komisi ze dne 3. června 1994 představuje první projev zájmu FNK o urychlené vyřízení spisu. Mimoto je nepopíratelné, že právě v době, kdy SCK poprvé trvala na rychlém průběhu řízení u DG IV, požadovaly žalobkyně zásah DG III u DG IV za účelem dosažení příznivého vyřízení své žádosti o výjimku (viz zejména dopis poradce žalobkyň ze dne 5. října 1993 p. McMillanovi, vedoucímu správní jednotky III.B.3). I když je takový krok naprosto legitimní, žalobkyně si musely uvědomovat, že požadovaný zásah DG III zpomalí průběh řízení mimo jiné vzhledem k tomu, že DG III nemělo být v řízení o výjimce na základě čl. 85 odst. 3 Smlouvy ani v řízení o zjištění porušení čl. 85 odst. 1 Smlouvy konzultováno.

63 Následující etapu řízení představovalo sdělení oznámení námitek za účelem přijetí sporného rozhodnutí žalobkyním. K tomuto sdělení došlo dne 21. října 1994, neboli šest měsíců po přijetí rozhodnutí na základě čl. 15 odst. 6 nařízení č. 17.

64 Tato lhůta šesti měsíců není nepřiměřená.

65 Žalobkyně však tvrdí, že odeslání druhého oznámení námitek bylo zbytečné a představovalo krok Komise směřující k prodloužení řízení. Tento argument musí být odmítnut. Zaprvé byl účel obou oznámení námitek rozdílný. První se týkalo odnětí ochrany před pokutami stanovené v čl. 15 odst. 5 nařízení č. 17 přijetím rozhodnutí podle čl. 15 odst. 6, zatímco druhé mělo připravit rozhodnutí, kterým se konstatuje protiprávní jednání a ukládají se pokuty podle čl. 3 odst. 1 a čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17. Zadruhé druhé oznámení formulovalo námitky týkající se všech protiprávních jednání uvedených ve sporném rozhodnutí, tedy zákazu pronájmu a doporučených a vyrovnávacích sazeb, zatímco první oznámení se omezovalo na analýzu zákazu pronájmu z hlediska článku 85 Smlouvy. Je třeba připomenout, že čl. 19 odst. 1 nařízení č. 17 i články 2 a 4 nařízení Komise č. 99/63/EHS ze dne 25. července 1963 o slyšeních podle čl. 19 odst. 1 a 2 nařízení Rady č. 17 (*neoficiální překlad*) (Úř. věst. 1963, L 127, s. 2268), které jsou uplatněním zásady dodržování práva na obhajobu, vyžadují, aby podnikům dotčeným řízením o zjištění protiprávního jednání byla poskytnuta možnost se v průběhu správního řízení užitečně vyjádřit ke všem námitkám, které vůči nim byly v rozhodnutí vzneseny (rozsudek Soudního dvora ze

dne 13. února 1979, Hoffmann – La Roche v. Komise, věc 85/76, Recueil 1979, s. 461, bod 9, rozsudky Soudu prvního stupně ze dne 18. prosince 1992, Cimenteries CBR a další v. Komise, spojené věci T-10/92, T-11/92, T-12/92 a T-15/92, Recueil 1992, s. II-2667, bod 39, a ze dne 23. února 1994, CB a Europay v. Komise, spojené věci T-39/92 a T-40/92, Recueil 1994, s. II-49, bod 47). Komise byla tudíž povinna zaslat žalobkyním druhé oznámení námitek nejenom proto, že účel obou oznámení námitek byl rozdílný, ale rovněž proto, že sporné rozhodnutí obsahuje námitku, která v prvním oznámení námitek nebyla uvedena. Jinými slovy, kdyby Komise nezaslala druhé oznámení námitek, bylo by sporné rozhodnutí přijato ve zjevném rozporu s právem žalobkyň na obhajobu.

66 Dále je třeba konstatovat, že Komise přijala konečné rozhodnutí dne 29. listopadu 1995, tedy přibližně 11 měsíců po obdržení odpovědi žalobkyň na druhé oznámení námitek dne 21. prosince 1994. Skutečnost, že Komise potřebovala 11 měsíců po obdržení odpovědi na oznámení námitek, aby připravila konečné rozhodnutí ve všech úředních jazycích Společenství, nepředstavuje bez ohledu na problémy s překladem projednávané účastníky řízení v jejich spisech porušení zásady dodržování přiměřené lhůty ve správním řízení v oblasti politiky v oblasti hospodářské soutěže.

67 Co se týče argumentu žalobkyň, že Komise projednávané věci nikdy nepřiznala sebemenší prioritu a domnívala se, že jí stačí ovlivnit vnitrostátní soud a přijmout rozhodnutí na základě čl. 15 odst. 6 nařízení č. 17, je třeba připomenout, že Komise má pravomoc přiznat předloženým spisům různé stupně priority (výše uvedený rozsudek Automec v. Komise, bod 77). Jestliže má mimoto za to, že se na jednání, které jí bylo oznámeno, nemůže vztahovat výjimka na základě čl. 85 odst. 3, může pro účely posouzení stupně priority, kterou má přiznat oznámení, zohlednit skutečnost, že vnitrostátní soud již dotyčná porušování ukončil.

68 V odpověď na argument rozvíjený žalobkyněmi při slyšení, co se týče konečných nepříznivých následků rozhodnutí na základě čl. 15 odst. 6 nařízení č. 17, je třeba dodat, že Soudní dvůr ve svém rozsudku ze dne 15. března 1967, Cimenteries CBR a další v. Komise (spojené věci 8/66, 9/66, 10/66 a 11/66, Recueil 1967, s. 93, 118), založil přípustnost žaloby na neplatnost takového rozhodnutí zejména na úvaze, že „pokud by bylo předběžné opatření vyloučeno ze soudního přezkumu, [...] mělo by ten praktický účinek, že by Komisi díky účinnosti pouhé hrozby pokuty ušetřilo povinnosti přijmout konečné rozhodnutí“. V projednávaném případě si žalobkyně, které opomenuly podat žalobu na neplatnost proti rozhodnutí ze dne 13. dubna 1994 přijatému podle čl. 15 odst. 6 nařízení č. 17, nemohou stěžovat na případné konečné škodlivé účinky tohoto rozhodnutí.

69 S ohledem na výše uvedené jednala Komise v souladu se zásadou dodržování přiměřené lhůty ve správním řízení, jež předcházelo přijetí sporného rozhodnutí.

70 První žalobní důvod musí být tudíž zamítnut.

Druhý žalobní důvod: porušení zásady právní jistoty

Stručný popis argumentace účastníků řízení

71 Žalobkyně tvrdí, že byly po dobu 45 měsíců ponechány v nejistotě ohledně případného udělení žádané výjimky. Dodávají, že zásada právní jistoty má ještě závažnější povahu v případě právní úpravy, jež s sebou může nést finanční důsledky (rozsudek Soudního dvora ze dne 15. prosince 1987, Irsko v. Komise, věc 325/85, Recueil 1987, s. 5041, bod 18). Rozhodnutí založené na čl. 15 odst. 6 nařízení č. 17

nemůže v žádném případě poskytovat jistotu, kterou s sebou nese konečné rozhodnutí (výše uvedený rozsudek Soudního dvora CBR a další v. Komise). Navíc je zvláštní, že Komise prohlašuje, že žalobkyně mohly být klidné, co se týče jejich situace, po rozhodnutích nizozemských soudů, když tyto soudy zamýšlely pouze zavést prozatímní režim do konečného rozhodnutí Komise. Mimoto rozsudek Gerechtshof te Amsterdam ze dne 28. října 1993 se zakládá zvláště na dopisu p. Giuffridy ze září 1993 (viz bod 14 výše), který obsahoval nesprávné tvrzení, že „schválení dotyčných útvarů již bylo [předtím] získáno“. Přitom v okamžiku tohoto tvrzení DG III ještě nezaujalo stanovisko k této věci.

72 Komise popírá, že žalobkyně trpěly nedostatkem právní jistoty po dobu 45 měsíců. Odkazuje na usnesení Arrondissementsrechtbank te Utrecht ze dne 6. července 1993. Ve své duplice ještě upozorňuje, že oznámení námitek ze dne 16. prosince 1992 i její dopis ze dne 4. června 1993 (viz body 9 a 11 výše) daly žalobkyním jednoznačný signál, co se týče případného udělení výjimky. Ještě tvrdí, že výraz „dotyčné útvary“ v dopisu p. Giuffridy ze září 1993 se vztahoval pouze na útvary DG IV a právní služby Komise. DG III se zapojilo do řízení až na svou výslovnou žádost po krocích podniknutých žalobkyněmi. Zapojení DG III do řízení mělo za následek přijetí rozhodnutí založeného na čl. 15 odst. 6 nařízení č. 17 o několik měsíců později, než mohl p. Giuffrida dne 22. září 1993 rozumně předjímat.

Závěry Soudu

73 Žalobní důvod se dále dělí na dvě části.

74 V první části se vznáší otázka, zda je Komise na základě zásady právní jistoty povinna přijmout rozhodnutí v přiměřené lhůtě v případě, kdy jí byly dohody oznámeny na základě článku 2 nebo čl. 4 odst. 1 nařízení č. 17. Takto formulovaná splývá tato otázka s prvním žalobním důvodem a musí být zamítnuta ze stejných důvodů.

75 V rámci druhé části žalobního důvodu vytýkají žalobkyně dopisu p. Giuffridy ze září 1993 (viz bod 14 výše), že obsahoval nesprávné tvrzení, že „schválení dotyčných útvarů již bylo [předtím] získáno“. Tato námitka je předkládána rovněž v rámci třetího žalobního důvodu vycházejícího z porušení zásady ochrany legitimního očekávání. Musí být zamítnuta z důvodů obsažených v bodě 82 níže.

76 Žalobní důvod vycházející z porušení zásady právní jistoty tudíž nemůže být přijat.

Třetí žalobní důvod: porušení zásady ochrany legitimního očekávání

Stručný popis argumentace účastníků řízení

77 Žalobkyně tvrdí, že Komise dávala sliby, které se ukázaly jako křivé. Odkazují především na dopis p. Giuffridy (viz bod 14 výše), který v září 1993 oznamoval brzké přijetí rozhodnutí založeného na čl. 15 odst. 6 nařízení č. 17. Dále odkazují na dopis p. Ehlermanna ze dne 27. června 1994 (viz bod 18 výše), podle něhož bylo přijetí konečného rozhodnutí prioritou. Poněvadž Gerechtshof te Amsterdam se ve svém rozsudku ze dne 28. října 1993 opíral o sliby Komise, že přijme své rozhodnutí v krátké lhůtě, mají žalobkyně za to, že mohly oprávněně věřit tomu, že Komise dodrží své sliby.

78 Ve své replice ještě ohledně dopisu p. Giuffridy upozorňují, že DG III je odpovědné za politiku certifikace a že projednávaná věc je podle Komise prvním případem použití článku 85 na systém certifikace. Proto mají za to, že přinejmenším „dotyčný

útvary“, tedy DG III, nedal ještě ve chvíli vyhotovení dopisu svůj souhlas. S ohledem na vliv, který měl dotýčný dopis na rozsudek Gerechthof te Amsterdam, je třeba učinit závěr, že Komise porušila zásadu legitimního očekávání svými nesprávnými tvrzeními.

79 Komise odpovídá, že dopis ze dne 22. září 1993 nepodával žádný nesprávný obraz tehdejší situace. Odkazuje se v tomto ohledu na argumentaci rozvinutou v bodě 72 výše. Rovněž se domnívá, že její dopis ze dne 27. června 1994 neobsahuje žádné nepravdivé tvrzení.

Závěry Soudu

80 Pojem legitimního očekávání předpokládá, že u zúčastněného jsou vyvolány naděje založené na konkrétních ujištěních poskytnutých správními orgány Společenství (rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 19. května 1994, Consorzio gruppo di azione locale „Murgia Messapica“ v. Komise, věc T-465/93, Recueil 1994, s. II-361, bod 67, a usnesení Soudu prvního stupně ze dne 11. března 1996, Guérin automobiles v. Komise, věc T-195/95, Recueil 1996, s. II-171, bod 20).

81 V projednávaném případě se žalobkyně dovolávají existence dvou dopisů Komise, jež obsahovaly sliby, které se ukázaly jako křivé.

82 Pokud jde nejprve o dopis p. Giuffridy, byl vyhotoven dne 21. nebo 22. září 1993. Představuje totiž odpověď na dopis stěžovatelů ze dne 21. září 1993 a žalobkyně tvrdí, že jim byl oznámen dne 22. září 1993. Dopis uváděl, že návrh rozhodnutí podle čl. 15 odst. 6 nařízení č. 17 bude předložen kolegiu komisářů během následujícího týdne a že Komise hodlá formálně oznámit toto rozhodnutí žalobkyním během prvních dvou týdnů října 1993. Ačkoli bylo možno se případně domnívat, že tato korespondence obsahuje konkrétní ujištění, pokud jde o brzké přijetí rozhodnutí Komisí, žalobkyně nepopírají, že jakmile se o něm dověděly, podnikly kroky u DG III, aby zasáhlo u DG IV (viz zejména dopis poradce žalobkyň ze dne 5. října 1993 p. McMillanovi, vedoucímu správní jednotky III.B.3, který odkazuje na jeho rozhovor se zmíněným poradcem dne 28. září 1993). Za těchto okolností nemohly žalobkyně doufat, že Komise dodrží případná ujištění uvedená v dopise oznámeném dne 22. září 1993.

83 Pokud jde o dopis p. Ehlermanna ze dne 27. června 1994, potvrzoval, že přijetí konečného rozhodnutí v této věci je pro útvary DG IV prioritou. S ohledem na obecnou povahu takového prohlášení nemůže být řeči o konkrétních ujištěních poskytnutých Komisí, která by mohla u žalobkyň vyvolat podložené naděje ve věci data přijetí konečného rozhodnutí o případu. V každém případě byla pravdivost prohlášení p. Ehlermanna potvrzena tím, že Komise vydala dne 21. října 1994 oznámení námitek za účelem přijetí konečného rozhodnutí.

84 Z výše uvedeného vyplývá, že třetí žalobní důvod musí být rovněž zamítnut.

Čtvrtý žalobní důvod: porušení práva být vyslechnut

Stručný popis argumentace účastníků řízení

85 Žalobkyně připomínají, že několikrát žádaly, aby byly vyslechnuty v průběhu řízení vedoucího k přijetí rozhodnutí založeného na čl. 15 odst. 6 nařízení č. 17. Skutečnost, že Komise těmto žádostem nevyhověla, představuje porušení práva na obhajobu. Mají za to, že ochrana těchto práv vyžaduje, aby mohly během ústní části řízení se všemi formálními zárukami reagovat jednak na nové skutečnosti, které se

mohly projevit během správního řízení, a jednak na to, že Komise odmítla jakýkoli kompromis. Zájem, který měly na takovém slyšení, odůvodňoval případné prodloužení v řízení, přinejmenším během období, které předcházelo přijetí rozhodnutí na základě čl. 15 odst. 6 nařízení č. 17.

86 Komise odpovídá, že žalobkyním poskytla možnost vyjádřit se k námitkám, které vůči nim vznesla. Nemůže tedy být řeči o porušení práva na obhajobu. Při neexistenci jakéhokoli předpisu, který by vyžadoval, aby dotyčné podniky nebo sdružení musely být předtím, než Komise přijme rozhodnutí na základě čl. 15 odst. 6 nařízení č. 17, ústně vyslechnuty, a při neexistenci jakékoli zvláštní okolnosti, z níž by vyplývalo, že v projednávaném případě je slyšení jedinou možností, jak lze účinně zajistit právo na obhajobu, nebyla Komise nikterak povinna vyslechnout žalobkyně ústně poté, co je konzultovala písemně.

Závěry Soudu

87 Podle žalobkyň byla jejich škoda důsledkem skutečnosti, že v okamžiku podání jejich žaloby Komise ještě nepřijala konečné rozhodnutí o oznámeních žalobkyň, a dopustila tak, že po dobu téměř čtyř let přetrvávala nejistota ohledně legality oznámených stanov a řádů. Výsledkem jednání Komise bylo to, že rada pro certifikaci pohrozila SCK odebráním schválení, že pronajímatelé jeřábů méně pozorně dbali na obecné podmínky FNK a dobrá pověst žalobkyň byla dotčena.

88 Je třeba konstatovat, že jednání Komise, na něž si stěžuje tento žalobní důvod, tedy že nezorganizovala slyšení před přijetím rozhodnutí podle čl. 15 odst. 6 nařízení č. 17, nemohlo škodu uváděnou v žalobě způsobit ani zhoršit.

89 Tento žalobní důvod nemá tudíž žádnou souvislost s touto škodou.

90 Mimoto se týká výlučně legality rozhodnutí ze dne 13. dubna 1994 přijatého podle čl. 15 odst. 6 nařízení č. 17. Účelem projednávané žaloby je přitom získat náhradu škody spojené s tím, že konečné rozhodnutí nebylo přijato v přiměřené lhůtě, a nikoli s protiprávností rozhodnutí ze dne 13. dubna 1994, které žalobkyně v každém případě nezpochybnila ve lhůtě stanovené k tomuto účelu.

91 Je tudíž třeba zamítnout čtvrtý žalobní důvod.

92 Z výše uvedeného vyplývá, že analýza jednotlivých žalobních důvodů neodhalila protiprávní jednání Komise, které by mohlo založit odpovědnost Společenství.

93 Nicméně Soud se domnívá, že je třeba ještě prozkoumat otázku existence příčinné souvislosti mezi údajným protiprávním jednáním a škodou uplatňovanou žalobkyněmi.

2. Příčinná souvislost

Stručný popis argumentace účastníků řízení

94 Žalobkyně tvrdí, že jejich škoda se musí přičítat Komisi. Uvádějí, že SCK hrozí ztráta schválení, protože rada pro certifikaci se domnívá, že zákaz pronájmu je jediným prostředkem, jak lze splnit kritéria schválení, přičemž právě tento zákaz pronájmu byl do přijetí sporného rozhodnutí pozastaven. Co se týče FNK, její pověst a její obecné podmínky byly dotčeny zvláště jednáním Komise. Ve své replice žalobkyně ještě zdůrazňují, že Gerechthof te Amsterdam vydal na základě nesprávného prohlášení Komise předběžný rozsudek, kterým je zákaz pronájmu pozastaven do konečného rozhodnutí Komise (viz bod 14 výše). Domnívají se, že

nečinnost Komise během nepřijatelně dlouhého období dala rozsudku Gerechthof te Amsterdam ze dne 28. října 1993 časovou působnost zdaleka překračující působnost, kterou mu vnitrostátní soud zamýšlel dát.

95 Komise odpovídá, že není přímá a nutná příčinná souvislost mezi jednáním Komise a trvajícím pozastavením zákazu pronájmu. Připomíná, že to nebyla ona, nýbrž nizozemský soud, kdo předběžným opatřením pozastavil zákaz pronájmu. Kdyby měla SCK za to, že po určitém čase již není předběžné opatření odůvodněno vzhledem k tomu, že konečné rozhodnutí Komise na sebe nechává čekat déle, než se předpokládalo, mohla se obrátit na vnitrostátní soud, aby dosáhla zrušení nebo změny předběžného opatření.

Závěry Soudu

96 Ustanovení čl. 85 odst. 1 Smlouvy zakládá přímé účinky ve vztazích mezi jednotlivci a přímo z nich plynou práva procesních subjektů, jež musí vnitrostátní soudy chránit (viz například rozsudek Soudního dvora ze dne 28. února 1991, *Delimitis*, věc C-234/89, *Recueil* 1991, s. I-935, bod 45).

97 Použitím čl. 85 odst. 1 Smlouvy Gerechthof te Amsterdam zakázal SCK v rozsudku ze dne 28. října 1993 používat „zákaz pronájmu“ (čl. 7 druhá odrážka řádu certifikace podniků pronajímajících jeřáby SCK). Ačkoli je pravda, že Gerechthof te Amsterdam byl ovlivněn stanoviskem Komise, a to dopisem p. Giuffridy ze září 1993 (viz bod 14 výše) oznamujícím přijetí rozhodnutí podle čl. 15 odst. 6 nařízení č. 17, nic to nemění na tom, že toto zaujetí stanoviska nebylo pro vnitrostátní soud závazné. Posouzení tohoto zákazu podané p. Giuffridou mělo totiž pouze povahu skutkové okolnosti, kterou mohl Gerechthof te Amsterdam vzít v úvahu při přezkumu slučitelnosti tohoto jednání s článkem 85 Smlouvy (rozsudek Soudního dvora ze dne 10. července 1980, *Giry a Guerlain a další*, spojené věci 253/78, 1/79, 2/79 a 3/79, *Recueil* 1980, s. 2327, bod 13, rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 9. ledna 1996, *Koelman v. Komise*, věc T-575/93, *Recueil* 1996, s. II-1, bod 43). Mimoto, jak vyplývá z analýzy žaloby na neplatnost směřující proti spornému rozhodnutí, spočívá stanovisko, které Komise hájila během správního řízení a převzala do sporného rozhodnutí, na správném výkladu čl. 85 odst. 1 Smlouvy. Jestliže tedy u SCK hrozilo odebrání jejího schválení, tato hrozba byla dána skutečností, že SCK byla povinna ukončit porušování čl. 85 odst. 1 Smlouvy. Taková „škoda“ nemůže být přičitatelná Komisi.

98 Co se týče FNK, žalobkyně nevysvětlují, jak byly její pověst a její obecné podmínky dotčeny jednáním Komise, ačkoli podle ustálené judikatury přísluší žalobkyním, aby dokázaly příčinnou souvislost mezi pochybením orgánu a uplatňovanou škodou (viz například rozsudek Soudního dvora ze dne 30. ledna 1992, *Finsider a další v. Komise*, spojené věci C-363/88 a C-364/88, *Recueil* 1992, s. I-359, bod 25, rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 18. září 1995, *Blackspur a další v. Rada a Komise*, věc T-168/94, *Recueil* 1995, s. II-2627, bod 40). Jediné jednání FNK, které bylo během správního řízení zpochybněno, je systém doporučených a vyrovnávacích sazeb a doložka zvaná „o přednosti“, která členům FNK ukládala povinnost obracet se při najímání a pronajímání jeřábů přednostně na ostatní členy tohoto sdružení [čl. 3 písm. a) a b) vnitřního řádu FNK]. Žalobkyně přitom v průběhu správního řízení, v průběhu písemné části řízení před Soudem a při slyšení tvrdily, že se FNK tohoto jednání dobrovolně vzdala po té, co Gerechthof te Amsterdam dne 9. července 1992 zrušil usnesení předsedy Arrondissementsrechtbank te Utrecht ze dne 11. února 1992, neboli v době (červenec 1992), kdy Komise ještě nezaujala ani

prozatímní stanovisko k oznámení FNK, ani ke stížnosti p. Van Marwijka. Škoda uplatňovaná FNK tedy nemohla být žádným způsobem zapříčiněna jednáním Komise během správního řízení.

99 Ze všech těchto úvah vyplývá, že žaloba na náhradu škody musí být zamítnuta, aniž by bylo třeba ještě přezkoumávat, zda je splněna další podmínka založení odpovědnosti Společenství, a to existence škody.

Žaloba na prohlášení nicotnosti nebo na neplatnost rozhodnutí 95/551 (věc T-18/96)

1. Návrhová žádání směřující k prohlášení nicotnosti sporného rozhodnutí

Stručný popis argumentace účastníků řízení

100 Žalobkyně se na podporu svých návrhových žádání dovolávají jediného žalobního důvodu. Mají za to, že sporné rozhodnutí je nicotné vzhledem k tomu, že Komise opomenula ve výroku rozhodnout o žádosti o výjimku na základě čl. 85 odst. 3 Smlouvy. Bylo nezbytné rozhodnout o této žádosti ve výroku vzhledem k tomu, že soulad skutkového stavu s pravidly hospodářské soutěže Společenství musí být prověřován ve vztahu k článku 85 jako celku (rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 11. července 1996, Métropole télévision a další v. Komise, spojené věci T-528/93, T-542/93, T-543/93 a T-546/93, Recueil 1996, s. II-649) a jedině výrok aktu může vyvolávat právní účinky (rozsudky Soudu prvního stupně ze dne 17. září 1992, NBV a NVB v. Komise, věc T-138/89, Recueil 1992, s. II-2181, bod 31, a ze dne 8. června 1993, Fiorani v. Parlament, věc T-50/92, Recueil 1993, s. II-555, bod 39). Rozhodnutí Komise ze dne 13. dubna 1994 přijaté na základě čl. 15 odst. 6 nařízení č. 17 nemá v tomto ohledu žádný dopad. Takové rozhodnutí se přijímá po pouze předběžném přezkumu, a není tedy rovnocenné s konečným rozhodnutím. Navíc i kdyby se mohlo považovat za konečné rozhodnutí, bylo by třeba přesto konstatovat, že v projednávaném případě se týkalo jenom zákazu pronájmu SCK a nevyjadřovalo se k jednání oznámenému FNK, takže rozhodnutí o případném použití čl. 85 odst. 3 Smlouvy na toto jednání ještě chybělo.

101 Komise odpovídá, že z bodů 32 až 39 odůvodnění sporného rozhodnutí jasně vyplývá, že přezkoumala a zamítla argumenty žalobkyň směřující k získání výjimky na základě čl. 85 odst. 3 Smlouvy. Přidávat do výroku další článek výslovně zamítající žádost o výjimku na základě čl. 85 odst. 3 Smlouvy nemělo žádné opodstatnění, protože zjištění porušení čl. 85 odst. 1 Smlouvy, jehož se dopustily SCK a FNK, v článcích 1 a 3 a uložení příkazů v článcích 2 a 4 nutně znamenalo zamítnutí žádosti o výjimku na základě čl. 85 odst. 3 Smlouvy.

Závěry Soudu

102 Ve výroku sporného rozhodnutí Komise konstatovala, že systémem doporučených a vyrovnávacích sazeb FNK (článek 1) a zákazem pronájmu SCK (článek 3) byl porušen čl. 85 odst. 1 Smlouvy, a nařídila FNK (článek 2) a SCK (článek 4) neprodleně ukončit tato jeho porušení. Sporným rozhodnutím byly mimoto žalobkyním uloženy pokuty (článek 5).

103 I když se tento výrok výslovně nevyjadřuje k žádostem žalobkyň o výjimku na základě čl. 85 odst. 3 Smlouvy, je třeba konstatovat, že Komise prověřila soulad jednání, na které se poukazuje v článcích 1 a 3 sporného rozhodnutí, s pravidly hospodářské soutěže ve vztahu k článku 85 jako celku. Z podrobného odůvodnění

sporného rozhodnutí (body 32 až 39 odůvodnění) totiž vyplývá, že Komise zkoumala, zda mohl být čl. 85 odst. 1 Smlouvy prohlášen za neúčinný pro toto jednání na základě čl. 85 odst. 3 Smlouvy. Na závěr svého přezkumu uvádí v bodě 35 odůvodnění, pokud se týká doporučených a vyrovnávacích sazeb zavedených FNK, že „výjimka podle čl. 85 odst. 3 Smlouvy je vyloučena“. Podobně v bodě 39 odůvodnění výslovně vyvozuje závěr, že „výjimka podle čl. 85 odst. 3 Smlouvy je vyloučena, pokud se týká zákazu pronájmu SCK“.

104 Je třeba připomenout, že odůvodnění aktu je nezbytné pro určení správného smyslu toho, co bylo zjištěno ve výroku (rozsudky Soudního dvora ze dne 26. dubna 1988, Asteris a další v. Komise, spojené věci 97/86, 99/86, 193/86 a 215/86, Recueil 1988, s. 2181, bod 27, a ze dne 15. května 1997, TWD v. Komise, věc C-355/95 P, Recueil 1997, s. I-2549, bod 21; rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 5. června 1992, Finsider v. Komise, věc T-26/90, Recueil 1992, s. II-1789, bod 53). I kdyby se tedy výrok sporného rozhodnutí výslovně nevyjadřoval k žádostem žalobkyň o výjimku na základě čl. 85 odst. 3 Smlouvy, zjištění protiprávních jednání a příkazy k jejich ukončení, které jsou obsaženy ve výroku, ve světle odůvodnění rozhodnutí (body 32 až 39 odůvodnění) nutně znamenají zamítnutí dotčených žádostí Komisí.

105 A konečně žalobkyně nemohou vyvozovat argumentaci z výše uvedených rozsudků NBV a NVB v. Komise a Fiorani v. Parlament. V každé z těchto věcí, které se vůbec netýkaly problému nicotnosti nějakého rozhodnutí orgánu Společenství, totiž výrok napadeného rozhodnutí nezasahoval nepříznivě do právního postavení žalobkyň. Jedině některé úvahy v odůvodnění dotčených rozhodnutí byly považovány za nepříznivé pro žalobkyně. Žaloby na neplatnost podané v těchto věcech byly prohlášeny za nepřipustné, protože ve skutečnosti směřovaly ke zrušení pouze odůvodnění rozhodnutí. V projednávaném případě nepříznivě zasahuje do právního postavení žalobkyň výrok sporného rozhodnutí, protože je považuje za odpovědné za porušování čl. 85 odst. 1 Smlouvy, nařizuje jim ukončit toto porušování, ukládá jim pokuty a implicitně, ale nepochybně, zamítá jejich žádosti o výjimku.

106 Žalobní důvod tudíž nelze přijmout.

107 V důsledku toho musí být návrhová žádání směřující k prohlášení nicotnosti sporného rozhodnutí zamítnuty.

2. Návrhové žádání směřující ke zrušení sporného rozhodnutí

108 Žalobkyně uplatňují pět žalobních důvodů směřujících ke zrušení sporného rozhodnutí vycházejících z porušení článků 3, 4, 6 a 9 nařízení č. 17, z porušení čl. 85 odst. 1 Smlouvy, z porušení čl. 85 odst. 3 Smlouvy, z porušení práva na obhajobu a z porušení článku 190 Smlouvy.

První žalobní důvod: porušení článků 3, 4, 6 a 9 nařízení č. 17

Stručný popis argumentace účastníků řízení

109 Žalobkyně s odvoláním na své argumenty o nicotnosti sporného rozhodnutí uvádějí, byť nedostatečným způsobem, že opomenutí Komise rozhodnout o žádostech o výjimku na základě čl. 85 odst. 3 Smlouvy porušuje články 3, 4, 6 a 9 nařízení č. 17 a že se Komise rovněž dopustila závažné formální chyby, takže rozhodnutí nesplňuje požadované formální podmínky, a musí být tedy zrušeno.

110 Komise odkazuje na argumentaci, kterou rozvinula ohledně návrhových žádání směřujících k prohlášení nicotnosti sporného rozhodnutí.

Závěry Soudu

111 Tento žalobní důvod se zakládá na stejných argumentech, jako byly argumenty
uplatňované v rámci žalobního důvodu předloženého na podporu návrhových žádání
směřujících k prohlášení nicotnosti sporného rozhodnutí.

112 Je třeba připomenout, že Komise v uvedeném rozhodnutí o žádostech žalobkyň o
výjimku na základě čl. 85 odst. 3 Smlouvy výslovně rozhodla (viz body 103 a 104
výše).

113 První žalobní důvod musí být tudíž zamítnut.

Druhý žalobní důvod: porušení čl. 85 odst. 1 Smlouvy

114 S ohledem na zprávu k jednání a po výsledku ústní části řízení je třeba tento žalobní
důvod dále rozdělit na čtyři části.

115 První část žalobního důvodu vychází z toho, že SCK byla neprávem kvalifikována
jako podnik ve smyslu čl. 85 odst. 1 Smlouvy. Druhá část se dále dělí na dva
argumenty. První se týká právního omylu při odkazu na kritéria transparentnosti,
otevřenosti, nezávislosti a přijetí rovnocenných záruk nabízených jinými systémy při
posuzování slučitelnosti systému certifikace s čl. 85 odst. 1 Smlouvy. Druhý
argument se týká nesprávného posouzení skutkového stavu, kterého se dopustila
Komise tím, že se domnívala, že cílem nebo výsledkem zákazu pronájmu bylo
omezení hospodářské soutěže ve smyslu čl. 85 odst. 1 Smlouvy. Třetí část žalobního
důvodu vychází z toho, že se Komise dopustila nesprávného posouzení skutkového
stavu tím, že se domnívala, že cílem nebo výsledkem systému doporučených a
vyrovnávacích sazeb bylo omezení hospodářské soutěže ve smyslu čl. 85 odst. 1
Smlouvy. A nakonec čtvrtá část vychází z nesprávného posouzení dotčení obchodu
mezi členskými státy.

První část žalobního důvodu vycházející z pochybení, které spočívalo v kvalifikování
SCK jako podniku ve smyslu čl. 85 odst. 1 Smlouvy

- Stručný popis argumentace účastníků řízení

116 Žalobkyně tvrdí, že SCK není podnikem ve smyslu čl. 85 odst. 1 Smlouvy, protože
certifikační subjekt, který se věnuje jedině a výlučně nestranné a objektivní kontrole
podniků v konkrétním odvětví, nevykonává hospodářskou činnost (viz rozsudky
Soudního dvora ze dne 23. dubna 1991, Höfner a Elser, věc C-41/90, Recueil 1991,
s. I-1979, ze dne 17. února 1993, Poucet a Pistre, spojené věci C-159/91 a C-
160/91, Recueil 1993, s. I-637, a stanovisko generálního advokáta Gordona Slyna
předcházející rozsudku ze dne 30. ledna 1985, BNIC, věc 123/83, Recueil 1985,
s. 391, 392). SCK není ani sdružením podniků ve smyslu téhož ustanovení.

117 Komise odpovídá, že k tomu, aby mohl být nějaký subjekt považován za podnik ve
smyslu čl. 85 odst. 1 Smlouvy, stačí, že, ať má jakékoli právní postavení, vykonává
činnost hospodářské povahy, kterou může v zásadě vykonávat soukromý podnik
s cílem vytvářet zisk. V projednávaném případě vydávání osvědčení za úplatu
představuje činnost tohoto druhu. SCK tudíž musí být považována za podnik ve
smyslu čl. 85 odst. 1 Smlouvy.

- Závěry Soudu

118 Ve sporném rozhodnutí Komise kvalifikovala SCK jako podnik ve smyslu čl. 85
odst. 1 Smlouvy (bod 17 druhý pododstavec odůvodnění).

119 Je třeba přezkoumat, zda se při této kvalifikaci nedopustila nesprávného posouzení
skutkového stavu nebo právního omylu.

120 V kontextu práva hospodářské soutěže „zahrnuje pojem podniku jakoukoli entitu
vykonávající hospodářskou činnost nezávisle na právním postavení této entity a
způsobu jejího financování“ (výše uvedený rozsudek Höfner a Elser, bod 21).

121 SCK je subjektem soukromého práva, který vytvořil systém certifikace pro podniky
pronajímající jeřáby, k němuž je připojení se dobrovolné. Samostatně určuje kritéria,
která musí certifikované podniky splnit. Vydává osvědčení pouze proti zaplacení
příspěvku.

122 Tyto charakteristické rysy ukazují, že SCK vykonává hospodářskou činnost. Musí
být tudíž považována za podnik ve smyslu čl. 85 odst. 1 Smlouvy.

123 Vzhledem k tomu, že Komise správně kvalifikovala SCK jako podnik, je argument
žalobkyň, že SCK není sdružením podniků, nerelevantní.

124 Z výše uvedeného vyplývá, že první část druhého žalobního důvodu musí být
zamítnuta.

Druhá část žalobního důvodu vycházející jednak z právního omylu při odkazu na
kritéria transparentnosti, otevřenosti, nezávislosti a přijetí rovnocenných záruk
nabízených jinými systémy při posuzování slučitelnosti systému certifikace s čl. 85
odst. 1 Smlouvy, a jednak z nesprávného posouzení skutkového stavu, kterého se
dopustila Komise tím, že se domnívala, že cílem nebo výsledkem zákazu pronájmu
bylo omezení hospodářské soutěže ve smyslu čl. 85 odst. 1 Smlouvy.

- Stručný popis argumentace účastníků řízení

125 Žalobkyně připomínají, že se Komise ve sporném rozhodnutí domnívala, že kdyby
byl zákaz pronájmu „vázan na zcela otevřený, nezávislý a transparentní systém
certifikace, který stanoví přijetí rovnocenných záruk nabízených jinými systémy,
bylo by možno tvrdit, že výsledkem zákazu není omezení hospodářské soutěže,
nýbrž že má pouze za cíl zcela zaručit kvalitu certifikovaných produktů a služeb“
(bod 23 první pododstavec odůvodnění). Komise porušila čl. 85 odst. 1 Smlouvy tím,
že svévolně definovala obecná kritéria pro posouzení použití tohoto ustanovení na
systémy certifikace, přičemž tato kritéria nejsou v čl. 85 odst. 1 Smlouvy stanovena.

126 Dále cílem ani výsledkem zákazu pronájmu v rámci systému certifikace SCK není
omezení hospodářské soutěže. K posouzení toho, zda se na takové doložky vztahuje
zákaz uložený v čl. 85 odst. 1 Smlouvy, je třeba přezkoumat, jaký by byl stav
hospodářské soutěže, pokud by neexistovaly (rozsudek ze dne 11. července 1985,
Remia a další v. Komise, věc 42/84, Recueil 1985, s. 2545, bod 18). Systém
certifikace SCK posiluje hospodářskou soutěž. Přispívá k transparentnosti trhu tím,
že umožňuje posoudit na základě objektivního a nestranného standardu kvalitu a
bezpečnost různých subjektů nabízejících produkt. Je nezbytné stanovit zákaz
pronájmu u necertifikovaných podniků, protože takový zákaz představuje jediný
způsob, jak lze zaručit, aby každou zakázku zadanou certifikovanému podniku
prováděl podnik odpovídající stejným požadavkům na bezpečnost a kvalitu. V tomto
smyslu zákaz pronájmu nabízí totožnou ochranu jako ochranná známka, které Soudní
dvůr přiznal slučitelnost s právem hospodářské soutěže Společenství (rozsudek

Soudního dvora ze dne 17. října 1990, CNL–SUCAL, věc C–10/89, Recueil 1990, s. I–3711, bod 13). Zákaz pronájmu je nezbytný rovněž vzhledem k tomu, že představuje jediný prostředek splnění požadavku čl. 2 odst. 5 kritérií pro uznávání rady pro certifikaci (viz bod 5 výše), podle něhož je organizace udělující osvědčení v případě, kdy práci provádí subdodavatel, povinna sama prověřit, že požadavky na kvalitu jsou dodrženy. Co se týče návrhu Komise, aby bylo certifikovaným podnikům povoleno prokázat pomocí předem připravených seznamů, že necertifikované podniky, na které se obracejí, přesto splňují stanovené požadavky na kvalitu, mají žalobkyně za to, že takový režim ad hoc ověřování by představoval přímé popření systému certifikace založeného na systematickém ověřování. A nakonec zákaz pronájmu musí být zachován i v případě, kdy zákazník výslovně povolí pronájem jeřábů u necertifikovaného podniku. Věrohodnost systému certifikace totiž spočívá ve skutečnosti, že všechny produkty a služby nabízené certifikovanými podniky splňují požadované podmínky.

127 Žalobkyně tvrdí, že sporný systém v každém případě vyhovuje všem kritériím vymezeným Komisí. Tento systém je především charakterizován tím, že je zcela otevřený a přijímá nejenom členy FNK, ale rovněž každý podnik, který si to přeje. Takto SCK vydala osvědčení dvanácti podnikům, které nebyly členy FNK. Podmínky získání osvědčení jsou objektivní a nediskriminační. V tomto ohledu nebylo snížení příspěvku pro členy FNK až do 1. ledna 1992 ničím jiným než vyrovnáním za služby sekretariátu, které FNK poskytovala SCK. Systém byl rovněž dostupný podnikům ostatních členských států, což potvrdila zpráva rady pro certifikaci ze dne 11. ledna 1993 a dopis sdružení belgických podniků pronajímajících jeřáby ze dne 11. března 1994. SCK vždy uznávala, že registrace v zahraničí splňuje podmínku, že podnik, který žádá o osvědčení SCK, musí být zapsán do rejstříku obchodní komory. Potíže, s nimiž se setkávají zahraniční podniky při vstupu na nizozemský trh, jsou tedy způsobeny pouze rozdíly mezi právními úpravami těchto zemí.

128 Žalobkyně dále uvádějí, že SCK, i když to v jejím řádu není uvedeno, uznává za rovnocenné jiné systémy certifikace, pokud tyto systémy stanoví obdobné záruky jako sporný systém. Systém certifikace SCK má opravdovou přidanou hodnotu ve srovnání s právní úpravou, jak z věcného hlediska, tak z hlediska postupu. Z věcného hlediska klade technické požadavky i požadavky na řízení podniku, které jdou nad rámec zákonných požadavků. SCK tvrdí, že provádí mnohem aktivnější kontrolní politiku než Keboma. Tuto doplňkovou funkci systému certifikace lze vysvětlit záměrnou politikou Nizozemska přenechávat co možná nejvíce kontroly dodržování zákonných požadavků hospodářským subjektům na trhu. Přidanou hodnotu systému certifikace SCK uznalo DG III ve sdělení ze dne 18. srpna 1994 zaslaném DG IV. Za těchto okolností SCK nemůže povolit pronájem jeřábů splňujících jenom zákonné podmínky, aniž by tím byla dotčena ucelenost jejího systému certifikace. Skutečnost, že ještě neexistují další soukromé subjekty, které zavedly systém certifikace srovnatelný se systémem SCK, neznamená, že by SCK nebyla připravena srovnatelný systém uznat, pokud by existoval. Ostatně argument Komise by znemožnil vytvoření systému certifikace v oblasti, kde ještě neexistuje, protože první zavedený systém by neměl možnost uznat jiné srovnatelné systémy.

129 Komise odpovídá, že v bodech 23 až 30 odůvodnění sporného rozhodnutí provedla podrobnou analýzu zákazu pronájmu v jeho právním a hospodářském kontextu, aby určila, zda je takový zákaz slučitelný s čl. 85 odst. 1 Smlouvy (viz rozsudek

Soudního dvora ze dne 30. června 1966, *Société technique minière*, věc 56/65, Recueil 1966, s. 337).

130 Tvrdí, že zákaz pronájmu není k zachování ucelenosti sporného systému certifikace nezbytný. Pro zdůraznění nepřiměřené povahy zákazu upozorňuje, že zákaz vylučuje možnost použít jeřáby certifikované jinými subjekty a nedovoluje hlavnímu smluvnímu partnerovi ani předem zpracovaným seznamem prokázat, že jeho necertifikovaný subdodavatel splňuje všechny požadavky SCK. Navíc zákaz brání hlavnímu smluvnímu partnerovi obracet se na necertifikovaného subdodavatele v případě, kdy se zákazník výslovně vzdal záruk kvality spojené s osvědčením SCK a povolil používání necertifikovaných jeřábů.

131 Systém certifikace SCK nespĺňuje kritéria uvedená v bodě 23 prvním pododstavci odůvodnění sporného rozhodnutí. Především představoval od počátku a v každém případě částečně až do 21. října 1993 uzavřený systém (bod 24 odůvodnění sporného rozhodnutí). Dále na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, nebylo dovoleno uznat jiné systémy záruk. Žalobkyněmi navrhovaná změna původního znění čl. 7 druhé odrážky řádu certifikace SCK určená k uznávání osvědčení jiných subjektů soukromého práva [dopis poradce žalobkyň Komise (k rukám p. Dubiose) ze dne 12. července 1993] nemá žádný praktický účinek, neboť zaprvé takové instituce v Nizozemsku ani v sousedních zemích neexistují a zadruhé jiné záruky než soukromá osvědčení nejsou uznávány. Konkrétně uznání označení Keboma stejně jako podobné úřední atestace belgických nebo německých orgánů veřejné správy zůstává vyloučeno.

- Závěry Soudu

132 Na základě čl. 7 druhé odrážky řádu certifikace podniků pronajímajících jeřáby SCK je zakázáno podnikům certifikovaným touto nadací najímat jeřáby u necertifikovaných podniků.

133 Co se týče nejdříve prvního argumentu této části žalobního důvodu, vycházejícího z právního omylu při odkazu na kritéria transparentnosti, otevřenosti, nezávislosti a přijetí rovnocenných záruk nabízených jinými systémy při posuzování slučitelnosti systému certifikace s čl. 85 odst. 1 Smlouvy, je třeba podotknout, že ve sporném rozhodnutí (bod 23 odůvodnění) měla Komise za to, že protisoutěžní povahu zákazu pronájmu lze posuzovat pouze ve vztahu k povaze systému certifikace, s nímž je tento zákaz spojen. Za tímto účelem definovala čtyři kritéria – a to otevřenost, nezávislost, transparentnost a přijetí rovnocenných záruk nabízených jinými systémy – jež musí systém certifikace splňovat, aby se na zákaz pronájmu popřípadě nevztahoval čl. 85 odst. 1 Smlouvy.

134 Z ustálené judikatury vyplývá, že posouzení souladu jednání s čl. 85 odst. 1 Smlouvy se má provádět v právním a hospodářském kontextu věci (viz například výše uvedený rozsudek *Société technique minière* a rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 14. května 1997, *Vereniging van Groothandelaren in Bloemkwekerijprodukten a další v. Komise*, věc T-77/94, Recueil 1997, s. II-759, bod 140). Vzhledem k tomu, že Komise tak byla oprávněna vymezit kritéria konkretizující požadavky čl. 85 odst. 1 Smlouvy v konkrétní právní a hospodářské situaci, je třeba zkoumat, zda jsou kritéria, na která odkazuje v bodě 23 prvním pododstavci odůvodnění sporného rozhodnutí relevantní.

135 Avšak s ohledem na skutečnost, že se Komise při zjištění, že v projednávaném případě zákaz pronájmu narušuje hospodářskou soutěž, opírá výlučně o

nedostatečnou otevřenost systému certifikace SCK a o nepřijetí rovnocenných záruk nabízených jinými systémy (bod 23 druhý pododstavec odůvodnění sporného rozhodnutí a článek 3 tohoto rozhodnutí), stačí posoudit relevanci těchto dvou kritérií.

136 Relevance kritéria otevřenosti systému certifikace pro posouzení zákazu pronájmu z hlediska čl. 85 odst. 1 Smlouvy nevzbuzuje žádnou pochybnost. Zákazem pronájmu u necertifikovaných podniků jsou totiž značně dotčeny možnosti těchto podniků v hospodářské soutěži v případě, kdy je přístup k systému certifikace obtížný.

137 Druhé kritérium týkající se přijetí rovnocenných záruk nabízených jinými systémy je rovněž relevantní. Zákaz pronájmu, který certifikovaným podnikům brání obrátit se na necertifikované podniky, i když tyto necertifikované podniky poskytují záruky rovnocenné se zárukami systému certifikace, nemá totiž žádné objektivní odůvodnění zájmem na zachování kvality produktů či služeb zaručených systémem certifikace. Naopak nepřijímání rovnocenných záruk nabízených jinými systémy může chránit certifikované podniky proti hospodářské soutěži necertifikovaných podniků.

138 První argument druhé části tohoto žalobního důvodu vycházející z právního omylu musí být tudíž zamítnut.

139 Co se týče druhého argumentu této části žalobního důvodu, kterým žalobkyně tvrdí, že se Komise dopustila nesprávného posouzení skutkového stavu tím, že se domnívala, že zákaz pronájmu SCK omezuje hospodářskou soutěž ve smyslu čl. 85 odst. 1 Smlouvy, je třeba podotknout, že když bylo zřízení SCK projednáváno na shromáždění FNK oblasti Noord Holland dne 27. září 1983, účastníci tohoto shromáždění rozhodně neměli v úmyslu posílit hospodářskou soutěž mezi sebou, nýbrž spíše zvýšit ceny na trhu. V zápise z tohoto shromáždění (který žalobkyně předložily dopisem ze dne 10. dubna 1997) byla tak slova jednoho z účastníků zaznamenána takto: „Takový institut [certifikace] je velmi prospěšnou věcí. Očekává se, že když bude tento záměr dobře proveden, bude mít vliv na ceny.“ Jiný účastník téhož shromáždění měl za to, že certifikační záměr je „dobrou myšlenkou“. Dodal, že „v podniku je dosažený obrat důležitější než míra využití strojů“. Podnik pronajímající jeřáby, který nezvyšuje míru využití svých strojů, přitom dosáhne zvýšení obratu pouze zvýšením svých sazeb.

140 Mimoto druhý argument druhé části žalobního důvodu leží v jiné rovině, než ve které Komise posuzovala zákaz pronájmu ve sporném rozhodnutí. Komise totiž založila zjištění existence omezení hospodářské soutěže na skutečnosti, že tento zákaz se používal v rámci systému certifikace, který nebyl zcela otevřený a který nepřijímal rovnocenné záruky nabízené jinými systémy (bod 23 druhý pododstavec odůvodnění sporného rozhodnutí).

141 Zákaz pronájmu stanovený v čl. 7 ve druhé odrážce řádu certifikace podniků pronajímajících jeřáby SCK přitom omezuje nejenom svobodu jednání certifikovaných podniků, ale navíc a především jsou jím dotčeny možnosti necertifikovaných podniků v hospodářské soutěži. S ohledem na hospodářskou sílu SCK, která podle svých vlastních slov představuje přibližně 37 % nizozemského trhu pronájmu pojízdných jeřábů, není pochyb o tom, že je toto omezení hospodářské soutěže ve smyslu čl. 85 odst. 1 Smlouvy značné, jestliže zákaz pronájmu, jak konstatuje Komise, funguje v rámci systému certifikace, který není zcela otevřený a který nepřijímá rovnocenné záruky nabízené jinými systémy (viz body 143 až 151

níže). V takovém případě totiž zákaz pronájmu posiluje uzavřenou povahu systému certifikace (bod 26 první pododstavec odůvodnění sporného rozhodnutí) a značně brání přístupu třetích osob na nizozemský trh (bod 26 druhý pododstavec).

142 Nyní je tudíž třeba přezkoumat, zda jsou skutkové předpoklady – tedy ne zcela otevřená povaha systému certifikace SCK a nepřijímání rovnocenných záruk nabízených jinými systémy – na nichž Komise založila své posouzení, správné.

143 Zjištění Komise, že systém certifikace SCK nebyl v průběhu sporného období [od 1. ledna 1991 (datum zavedení zákazu pronájmu) do 4. listopadu 1993 (datum rozhodnutí o pozastavení zákazu pronájmu) s výjimkou období od 17. února do 9. července 1992] otevřený, se zakládá na těchto skutečnostech: pro podniky, které nejsou členy FNK, bylo obtížnější přistoupit k systému certifikace než pro podniky, které jsou členy tohoto sdružení, protože náklady na účast byly vyšší pro nečleny než pro členy; požadavky uložené systémem certifikace byly stanoveny podle poměrů v Nizozemsku a bránily tak přístupu zahraničních podniků. Takto byl až do 1. května 1993 systémem certifikace požadován zápis do rejstříku obchodní komory a až do 21. října 1993 musely být používány obecné podmínky FNK (bod 24 odůvodnění sporného rozhodnutí).

144 Je třeba konstatovat, že skutečnosti uplatňované žalobkyněmi k tomu, aby prokázaly údajnou otevřenou povahu systému certifikace SCK, nejsou průkazné.

145 Především je třeba poukázat na to, že ve sporném rozhodnutí Komise tvrdila, že od „září 1987 do 1. ledna 1992 byla účast v projektu certifikace přibližně trojnásobně levnější pro členy FNK než pro ty, kteří nebyli členy“ (bod 9 odůvodnění). Skutečnost, že členové FNK měli až do 1. ledna 1992 prospěch z podstatného snížení (přibližně o 66 %) příspěvku SCK, nebyla žalobkyněmi během správního řízení ani během řízení před Soudem zpochybňována. I když, jak žalobkyně tvrdí, toto snížení představovalo vyrovnání za služby sekretariátu, které FNK poskytovala SCK, nic to nemění na tom, že účinkem této praxe byl obtížnější přístup k systému certifikace SCK pro zahraniční podniky než pro nizozemské podniky vzhledem k tomu, že téměř všechny podniky certifikované SCK (více než 90 % certifikovaných podniků) byly členy FNK a že členy FNK se mohly stát pouze podniky pronajímající jeřáby usazené v Nizozemsku [čl. 4 písm. a) stanov FNK]. Tento účinek „prekluze“ byl ještě posílen skutečností, že podniky usazené v jiných členských státech, jestliže se přesto rozhodly pro certifikaci SCK, musely používat až do 21. října 1993 obecné podmínky organizace, ke které nemohly přistoupit, a sice FNK, a na jejichž vypracování se nemohly podílet. Uzavřená povaha nebo v každém případě ne zcela otevřená povaha systému certifikace pro podniky z jiných zemí vyplývá rovněž z nesporné skutečnosti, že požadavky systému certifikace SCK byly stanoveny podle poměrů v Nizozemsku, a zejména podle nizozemských právních předpisů.

146 Pokud jde o tvrzení žalobkyň, že podnik registrovaný v zahraničí vždy mohl získat osvědčení u SCK, je nutno podotknout, že ve zprávě rady pro certifikaci ze dne 11. ledna 1993 se prohlašuje (s. 5), že neexistuje žádná překážka účasti zahraničních podniků v systému certifikace SCK. Zpráva opírá tento závěr o změnu stanov SCK, která vstoupila v platnost dne 1. ledna 1992 a která nově formulovala cíl nadace SCK v tom smyslu, že má podporovat a udržovat kvalitu podniků pronajímajících jeřáby obecně, a nejen v Nizozemsku. Avšak i když je pravda, že stanovy SCK již nevyklučují možnost, aby podniky, které nejsou usazené v Nizozemsku, získaly osvědčení u SCK, automaticky z toho nevyplývá, že její systém certifikace je systémem zcela otevřeným pro podniky usazené v jiném členském státě. Ne zcela

otevřenou povahu systému certifikace lze v projednávaném případě přičíst jiným faktorům, které byly pojmenovány v bodě 145 výše.

147

Co se týče dopisu předsedy sdružení belgických podniků pronajímajících jeřáby ze dne 11. března 1994, uvádí se v něm, že největší překážka mezistátního obchodu v odvětví pronájmu pojízdných jeřábů vyplývá z rozdílů právních úprav různých členských států, a že se proto belgické podniky necítí být při provádění prací uvnitř Společenství omezovány jednáním SCK. SCK v tomto ohledu ve svém oznámení sama tvrdila, že povinnosti uložené systémem certifikace přibližně odpovídají povinnostem uloženým podnikům pronajímajícím jeřáby nizozemským zákonem, takže certifikace lépe zaručuje, že tyto zákonné povinnosti jsou skutečně dodržovány (body 26 až 28 oznámení SCK). Tím, že SCK převzala několik povinností z nizozemských právních předpisů do rámce systému certifikace, tedy upevnila a posílila překážky obchodu uvnitř Společenství vyplývající z případných rozdílů mezi vnitrostátními právními předpisy. Pokud je totiž na základě směrnice Společenství dosaženo vzájemného uznávání různých vnitrostátních systémů v nějaké oblasti, je výsledkem uložení povinnosti subjektem soukromého práva pro certifikaci dodržovat v téže oblasti nizozemský zákon to, že překážky obchodu uvnitř Společenství, které chtěl zákonodárce Společenství odstranit, jsou zachovány nebo obnoveny. Je tak nesporné, že SCK provádí některé kontroly, které předtím vykonávala Keboma, avšak zanechala jich po provedení směrnice 89/392 (viz bod 3 výše). Žalobkyně totiž v bodě 114 žaloby připustily: „Zavedení označení CE pro zdvihací jeřáby ještě snížilo statutární úlohu, kterou zastává Keboma. Zdvihací jeřáby, které jsou opatřeny označením CE a prohlášením o shodě ostatně při prvním uvedení do provozu nepodléhají kontrole nadací Keboma. To znamená, že úloha SCK vzrostla. V kontextu systému certifikace SCK se skutečně dobře prověřuje, zda nové zdvihací jeřáby odpovídají použitelným zákonným ustanovením.“ Žalobkyně tak nemohou tvrdit, že případné překážky přístupu zahraničních podniků pronajímajících jeřáby na nizozemský trh vyplývají výlučně z rozdílů právních úprav různých členských států, a nikoli ze systému certifikace SCK.

148

Co se týče otázky, zda systém certifikace SCK dovoľoval přijmout rovnocenné záruky nabízené jinými systémy, je třeba konstatovat, že dopisem ze dne 12. července 1993 zaslaným p. Duboisovi z DG IV navrhla SCK změnu systému certifikace, podle níž by uznávala jiné systémy certifikace splňující podmínky definované na základě evropských norem EN 45011 a nabízející rovnocenné záruky jako systém SCK. Z tohoto návrhu na změnu tudíž vyplývá, že systém certifikace ve své původní verzi nestanovil uznávání takových rovnocenných systémů. Mimoto i kdyby změna, jako to tvrdí žalobkyně, pouze upřesňovala původní znění čl. 7 druhé odrážky řádu certifikace, je nutno konstatovat, že systém SCK vůbec nestanoví případné uznávání právní úpravy orgánů veřejné moci, která nabízí rovnocenné záruky jako SCK.

149

Z výše uvedených úvah vyplývá, že Komise se nedopustila nesprávného posouzení skutkového stavu tím, že se v bodě 23 odůvodnění sporného rozhodnutí domnívala, že systém certifikace SCK není zcela otevřený (nebo alespoň do 21. října 1993 nebyl) a nedovoluje přijímat rovnocenné záruky nabízené jinými systémy. Zákaz pronájmu, který ještě posiloval nikoli otevřenou povahu systému certifikace a jehož účinkem byly značné překážky přístupu třetích osob, především podniků usazených v jiném členském státě, na nizozemský trh (viz body 145 až 148 výše), představuje tedy skutečně omezení hospodářské soutěže ve smyslu čl. 85 odst. 1 Smlouvy. Tento závěr by nebyl odlišný, i kdyby žalobkyně mohly prokázat, že doložka je nezbytná

pro zachování ucelenosti systému certifikace. Z důvodu své nikoli otevřené povahy a nepřijímání rovnocenných záruk nabízených jinými systémy je totiž systém certifikace SCK sám o sobě neslučitelný s čl. 85 odst. 1 Smlouvy, i kdyby se ukázalo, jako to tvrdí žalobkyně, že má přidanou hodnotu ve vztahu k nizozemským právním předpisům. Zvláštní doložka v takovém systému, jako je doložka zakazující pronájem u necertifikovaných podniků, se nestane slučitelnou s čl. 85 odst. 1 tím, že je nezbytná pro zachování ucelenosti tohoto systému, protože tento systém je již pojmově neslučitelný s čl. 85 odst. 1 Smlouvy.

150 Druhá část tohoto žalobního důvodu musí tudíž být zamítnuta.

151 Při jednání trvali vedlejší účastníci řízení ještě na tom, aby Soud rozhodl rovněž o legalitě změny čl. 7 druhé odrážky řádu certifikace, na níž se hlavní účastníci dohodli pro období do vynesení tohoto rozsudku (viz bod 26 výše). Je však třeba poznamenat, že v rámci žaloby na neplatnost podle čl. 173 Smlouvy se soud Společenství omezuje na kontrolu legality napadeného aktu. V projednávaném případě sporné rozhodnutí přirozeně neobsahuje žádné posouzení nového znění doložky o zákazu pronájmu vzhledem k tomu, že změna řádu certifikace byla provedena po vydání rozhodnutí. Žádost podaná vedlejšími účastníky řízení při jednání překračuje tedy meze pravomoci udělené Smlouvou Soudu v rámci žaloby na neplatnost, a musí být tudíž odmítnuta jako nepřipustná.

Třetí částí žalobního důvodu vycházející z toho, že se Komise dopustila nesprávného posouzení skutkového stavu tím, že se domnívala, že cílem nebo výsledkem systému doporučených a vyrovnávacích sazeb bylo omezení hospodářské soutěže ve smyslu čl. 85 odst. 1 Smlouvy

- Stručný popis argumentace účastníků řízení

152 Žalobkyně uvádějí, že ani zveřejnění doporučených sazeb a vypracování vyrovnávacích sazeb nepředstavuje omezení hospodářské soutěže ve smyslu čl. 85 odst. 1 Smlouvy, protože tyto sazby měly sloužit pouze jako objektivní podpora při konkrétních jednáních a neměly závaznou povahu. Situace na trhu by proto měla být identická, i kdyby doporučené sazby a odhadované náklady nebyly zveřejněny. Každý subjekt na trhu totiž mohl autonomně určovat svou obchodní politiku a tato možnost by mu zůstala nadále (rozsudek Soudního dvora ze dne 14. července 1981, Züchner, věc 172/80, Recueil 1981, s. 2021, bod 13). Žalobkyně zdůrazňují, že sazby na trhu byly jednoznačně nižší než doporučené sazby, zveřejněné FNK, a lišily se podle podniku, zákazníka a objednávky.

153 Ustanovení čl. 3 písm. b) vnitřního řádu FNK, které ukládá povinnost používat přijatelné sazby pod hrozbou odnětí členství na základě článku 10 stanov, vůbec neznamená, že členové FNK byli povinni používat doporučené sazby. Ostatně za celá léta existence FNK nebyl proveden žádný individuální přezkum za účelem prověření, zda byly přijatelné sazby používány, a žádné členství nebylo z takového důvodu odňato. Oba rozsudky uvedené Komisí v bodě 20 odůvodnění sporného rozhodnutí jsou nerelevantní. Rozsudek Soudního dvora ze dne 17. října 1972, Vereniging van Cementhandelaren v. Komise (věc 8/72, Recueil 1972, s. 977) se týkal použití „doporučených“ sazeb v rámci povinného systému, který v projednávaném případě neexistuje, ukládajícího přísné sankce v případě nedodržování, a umožňujícího tedy všem účastníkům s přiměřenou mírou jistoty předvídat, jakou cenovou politiku budou sledovat jejich soutěžitelé. Rozsudek Soudního dvora ze dne 27. ledna 1987, Verband der Sachversicherer v. Komise

(věc 45/85, Recueil 1987, s. 405) se vztahoval k situaci, kdy bylo cílem dotčené dohody ovlivnit hospodářskou soutěž, zatímco v projednávaném případě byl cíl zveřejnění doporučených sazeb a odhadovaných nákladů úplně jiný.

154 Co se týče vyrovnávacích sazeb, žalobkyně nepopírají, že FNK příležitostně plnila úkoly sekretariátu v rámci vzájemné součinnosti ohledně těchto cen. Žalobkyně však mají za to, že účast FNK na vypracování vyrovnávacích sazeb byla tak okrajová, že za to nemůže nést odpovědnost. V rozsahu, v němž lze vypracování vyrovnávacích sazeb přisuzovat FNK, neměla FNK v žádném případě žádný vliv na stav hospodářské soutěže na trhu. Trh charakterizovaný jevem „overnight contracting“ se totiž automaticky vyvinul do stavu, kdy účastníci, kteří udržují pravidelné obchodní vztahy a poskytují si totožné a vzájemné služby, předem pevně stanovují ceny, na které odkazují pokaždé, když poskytují službu. Komise mimoto opomněla prokázat závaznou povahu vyrovnávacích sazeb.

155 Komise odpovídá, že z příslušných ustanovení vnitřního řádu a stanov FNK vyplývá, že povinná povaha doporučených a vyrovnávacích sazeb je důsledkem povinnosti členů FNK používat přijatelné sazby, jejíž porušení může být trestáno odnětím členství [čl. 10 odst. 1 písm. d) stanov]. Mimoto jev „overnight contracting“ činí pravděpodobným, že tyto doporučené sazby slouží ve skutečnosti jako referenční ceny.

- Závěry Soudu

156 Je třeba především prověřit, zda se Komise dopustila nesprávného posouzení skutkového stavu tím, že se domnívala, že systém doporučených a vyrovnávacích sazeb omezuje hospodářskou soutěž ve smyslu čl. 85 odst. 1 Smlouvy [a)]. Bude třeba dále posoudit, zda lze vytýkané protiprávní jednání přičítat FNK [b)].

a) Systém doporučených sazeb a vyrovnávacích sazeb

157 Ve sporném rozhodnutí (body 20 a 21 odůvodnění) má Komise v podstatě za to, že podniky, které jsou členy FNK, byly povinny dodržovat jí navržené sazby. Domnívá se, že i když byly tyto sazby orientačními cenami, přece jen omezovaly hospodářskou soutěž, protože umožnily s přiměřenou mírou jistoty předvídat cenovou politiku soutěžitelů.

158 Je třeba připomenout, že čl. 85 odst. 1 písm. a) Smlouvy výslovně prohlašuje za neslučitelné se společným trhem dohody, které „přímo nebo nepřímo určují nákupní nebo prodejní ceny nebo jiné obchodní podmínky“.

159 Je třeba konstatovat, že během sporného období byli členové FNK povinni na základě čl. 3 písm. b) vnitřního řádu FNK používat „přijatelné“ ceny a že na základě čl. 10 odst. 1 písm. d) stanov může být člen vyškrtnut z FNK, jestliže poruší vnitřní řád. FNK potvrdila, že zveřejněné doporučené sazby (použitelné ve vztazích se zákazníky) konkretizovaly pojem přijatelné sazby uvedený v čl. 3 písm. b) jejího vnitřního řádu (bod 17 oznámení FNK). Je třeba uznat, že totéž platí pro vyrovnávací sazby (použitelné na pronájmy mezi členy FNK) stanovené uvnitř FNK, obvykle na oblastním základě (viz bod 167 níže). Je totiž stěží myslitelné, že FNK spolupracovala na zavádění vyrovnávacích sazeb, které by nebyly přijatelnými sazbami ve smyslu čl. 3 písm. b) vnitřního řádu. S ohledem na skutečnost, že doporučené a vyrovnávací sazby konkretizují pojem přijatelných sazeb, které jsou členové FNK povinni používat na základě čl. 3 písm. b) vnitřního řádu FNK, byl

tudíž systém doporučených a vyrovnávacích cen ve skutečnosti systémem cen předepsaných členům FNK.

160 Toto zjištění je ještě posíleno skutečností, že systém sazeb FNK, jak žalobkyně samy připouštějí, byl zaveden proto, aby napravil nestabilitu na trhu, která vedla k velkému počtu úpadků. Mimoto různé zápisy z oblastních shromáždění FNK, které byly předloženy Soudu po nařízeném organizačním procesním opatření (viz bod 31 výše), zdůrazňují závaznou povahu doporučených a vyrovnávacích sazeb FNK. Jeden z účastníků shromáždění oblasti Noord Holland ze dne 17. února 1981 tak podotkl, že „členství ve FNK má tu nevýhodu, že jste povinni použít domluvenou sazbu“ (bod 4 zápisu). Podobně ze zápisu ze shromáždění oblasti Noord Holland ze dne 22. února 1982 (bod 6) vyplývá, že nedodržování doporučených sazeb bude považováno za porušení vnitřního řádu FNK. Jeden z účastníků tohoto shromáždění dodal, že „by měly být stanoveny prostředky k trestání takových porušení řádu ukládáním pokut“ (viz v tomtéž smyslu, zápis ze shromáždění oblasti Oost Nederland ze dne 16. dubna 1986, bod 3).

161 I když není znám žádný konkrétní případ uložení sankcí členům, kteří nedodrželi dohody o cenách, dodržování sazeb bylo přesto kontrolováno. Ze zápisů z oblastních shromáždění FNK vyplývá, že její členové byli voláni k pořádku. Například zápis ze shromáždění oblasti West Brabant/Zeeland ze dne 8. prosince 1980 (bod 6) informuje o diskusi poté, co p. Van Haarlem nedodržel domluvené sazby: „Oblast neschvaluje jednání p. Van Haarlema a p. Van Haarlem připouští, že by bylo vhodnější, kdyby k němu nedošlo“ (viz rovněž záznam ze shromáždění oblasti West Brabant/Zeeland ze dne 21. února 1980, bod 7).

162 Mimoto FNK podpořila vypracování vyrovnávacích sazeb právě za účelem zajištění dodržování doporučených sazeb svými členy (viz body 165 až 170 níže). Podnik pronajímající jeřáby, který výrazně sníží ceny, se totiž setká s velkou poptávkou zákazníků a bude nucen pronajmout si další jeřáby u svých soutěžitelů. Zájem na určení vyrovnávacích sazeb tudíž vyplýval ze skutečnosti, že podnik pronajímající jeřáby tyto sazby nezbytně vezme v úvahu při určování cen pro zákazníka, aby předešel jakýmkoli ztrátám z případného pronájmu dalších jeřábů (viz například zápis ze shromáždění oblasti Noord Holland ze dne 22. února 1982, bod 6: „Je dobré se vzájemně domluvit na vyrovnávacích sazbách, protože tyto sazby budou mít přece jen jistý vliv na sazby pro zákazníky. Pokud totiž víte, že jeřáb si lze pronajmout od kolegy pouze za určenou sazbu, jste dvojnásob opatrný, když zákazníkům nabízíte ceny značně nižší, než jsou tyto vyrovnávací sazby“; viz v tomtéž smyslu zápis ze shromáždění oblasti West Brabant/Zeeland ze dne 5. října 1987, bod 4; zápis ze shromáždění oblasti Oost Nederland ze dne 10. října 1989, bod 6; zápis ze shromáždění oblasti Midden Nederland ze dne 21. února 1990, bod 4; zápis ze shromáždění členů FNK, kteří používají pásové jeřáby ze dne 24. srpna 1989, bod 2). Vyrovnávací sazby tak měly „výchovnou funkci“, jak uvedl ředitel FNK p. De Blank (zápis ze shromáždění oblasti West Brabant/Zeeland ze dne 30. května 1988, bod 3).

163 Je třeba dodat, že podle údajů ze spisu bylo cílem systému sazeb FNK zvyšovat sazby na trhu. Sama FNK ve svém oznámení uváděla, že její doporučené sazby byly vyšší než cena na trhu (bod 18 oznámení). Určení vyrovnávacích sazeb v závislosti na doporučených cenách samo o sobě vyvolalo účinky, a to zvýšení cen používaných ve vztazích se zákazníky (zápis ze shromáždění oblasti Zuid-Holland ze dne 9. října 1990, bod 7: vyrovnávací sazby mají „zvyšující účinek na ceny na trhu“; zápis ze shromáždění oblasti Noord Holland ze dne 11. února 1987, bod 5: „p. De Blank

podotýká, že v oblasti Noord došlo k intenzivní vzájemné součinnosti ohledně sazeb. Zpočátku ve skupinách a později společně se třemi oblastmi-kraji. To bezpochyby přineslo své ovoce“; zápis ze shromáždění oblasti Midden Nederland ze dne 28. února 1991, bod 4; zápis ze shromáždění členů FNK, kteří používají pásové jeřáby ze dne 12. listopadu 1991, bod 3: „Vzniká dojem, že i sazby na trhu se zvyšují na základě dohod o vyrovnávacích sazbách“).

164 Z výše uvedených úvah vyplývá, že systém doporučených a vyrovnávacích sazeb byl systémem předepsaných cen, který členům FNK umožňoval, byť někteří z nich ne vždy dodržovali určené ceny, s přiměřenou mírou jistoty předvídat, jakou cenovou politiku budou sledovat ostatní členové sdružení. Navíc bylo prokázáno, že jeho cílem bylo zvýšení cen na trhu. Komise tedy správně konstatovala, že tento systém omezuje hospodářskou soutěž ve smyslu čl. 85 odst. 1 Smlouvy (výše uvedené rozsudky Vereniging van Cementhandelaren v. Komise, body 19 a 21, a Verband der Sachversicherer v. Komise, bod 41).

b) Odpovědnost FNK při určení vyrovnávacích sazeb

165 Žalobkyně se domnívají, že FNK nemůže být činěna odpovědnou za vypracování vyrovnávacích sazeb. Úloha FNK při určování vyrovnávacích sazeb nikdy nepřekročila příležitostné úkoly sekretariátu. Tyto sazby byly vypracovány na místní nebo oblastní úrovni.

166 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že pro některé kategorie jeřábů, a to jeřáby nad 150 tun a pásové jeřáby, byly stanoveny vyrovnávací sazby na celostátní úrovni. Ze zápisů předložených Soudu vyplývá, že vyrovnávací sazby byly určeny během shromáždění, kde byli všichni členové FNK, kteří používají takové jeřáby, zastoupeni (viz zápis ze shromáždění podniků používajících pásové jeřáby ze dne 15. února 1979, bod 4). Shromáždění se konají v zásadě v sídle FNK za přítomnosti ředitele FNK p. De Blanka a zápisy z těchto shromáždění byly sepsány na hlavičkovém papíře FNK.

167 Určení vyrovnávací sazby na celostátní úrovni bylo spíše výjimkou než pravidlem. Vedení FNK by si však zřejmě bylo přálo, aby vyrovnávací sazby pro ostatní jeřáby byly rovněž určeny na celostátní úrovni (viz zápis ze shromáždění oblasti Noord Holland ze dne 4. září 1989, bod 5: „Co by si vedení nejvíce přálo, je to, aby se dospělo k jediné vyrovnávací sazbě pro celou zemi“). Z praktických důvodů však nebylo možno zavést celostátní vyrovnávací sazby pro jiné jeřáby než jeřáby nad 150 tun a pásové jeřáby. Vedení FNK uvažovalo takto: „... počet podniků, které provozují jeřáby mezi 100 a 150 tunami, je příliš velký na to, aby se dosáhlo dohod na celostátní úrovni. Vedení tedy rozhodlo, že je třeba vypracovat dohody i pro tyto jeřáby v rámci regionů ...“ (zápisy ze shromáždění oblasti West Brabant/Zeeland ze dne 15. října 1990, bod 7; viz též zápis ze shromáždění podniků používajících hydraulické jeřáby nad 150 tun ze dne 25. září 1990, bod 6, a ze dne 26. listopadu 1991, bod 6).

168 FNK tudíž sama rozhodovala o tom, zda má být vyrovnávací sazba stanovena na celostátní úrovni, nebo na oblastní úrovni.

169 Co se dále týká zapojení FNK do vypracování oblastních vyrovnávacích sazeb, je třeba poznamenat, že podle samotných stanov FNK oblasti představují divize FNK (článek 16 stanov), že zápisy z oblastních shromáždění byly sepsány na hlavičkovém papíře FNK a že ředitel FNK p. De Blank se účastnil všech oblastních shromáždění, z nichž Soud obdržel zápis a při nichž byly projednávány vyrovnávací sazby.

Mimoto p. De Blank několikrát během oblastních shromáždění informoval členy dotyčné oblasti o vyrovnávacích sazbách zavedených v jiných oblastech (viz například zápis ze shromáždění oblasti West Brabant/Zeeland ze dne 4. března 1991; bod 5; zápis ze shromáždění oblasti Midden Nederland ze dne 28. února 1991, bod 4; zápis ze shromáždění oblasti Noord Holland ze dne 24. září 1990, bod 7; zápis ze shromáždění oblasti Noord Nederland ze dne 26. září 1988, bod 5). Spolupracoval tedy aktivně na určení vyrovnávacích sazeb v některých oblastech. Navíc ze zápisu ze shromáždění oblasti Midden Nederland ze dne 28. února 1991 (bod 4) vyplývá, že oběžník FNK týkající se vyrovnávacích sazeb vedl v některých případech ke zvýšení cen.

170 Z výše uvedených zjištění vyplývá, že FNK byla aktivně zapojena do vypracovávání vyrovnávacích sazeb nezávisle na tom, zda byly určeny pro celou zemi nebo pro jednu oblast či některé oblasti. I když FNK jakožto sdružení neurčila jednostranně sazby, nýbrž zaregistrovala vyrovnávací sazby, které byly smlouveny mezi podniky pronajímajícími jeřáby během jejich shromáždění (zápis ze schůze vedení FNK ze dne 4. dubna 1990, bod 8), nic to nemění na tom, že zavedení vyrovnávacích sazeb v rámci jedné oblasti nebo na celostátní úrovni odpovídalo vůli FNK koordinovat chování svých členů na trhu (výše uvedený rozsudek *Verband der Sachversicherer v. Komise*, bod 32).

171 Komise se tudíž nedopustila nesprávného posouzení skutkového stavu tím, že v článku 1 sporného rozhodnutí přičítala odpovědnost za systém vyrovnávacích sazeb FNK.

172 Z výše uvedeného vyplývá, že třetí část druhého žalobního důvodu musí být rovněž zamítnuta.

Čtvrtá část žalobního důvodu vycházející z nesprávného posouzení dotčení obchodu mezi členskými státy

- Stručný popis argumentace účastníků řízení

173 Žalobkyně tvrdí, že jednání vytýkané v člancích 1 a 3 sporného rozhodnutí nemůže ovlivnit obchod mezi členskými státy (rozsudek Soudního dvora ze dne 25. října 1979, *Greenwich Film Production*, věc 22/79, *Recueil* 1979, s. 3275, bod 11; rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 24. října 1991, *Petrofina v. Komise*, věc T-2/89, *Recueil* 1991, s. II-1087, bod 222). Podle nich se trh s pronájmem pojízdných jeřábů omezuje na území Nizozemska kvůli snížené mobilitě těchto jeřábů a kvůli jevu „overnight contracting“, takže mezistátní obchod nemůže být výrazně ovlivněn (rozsudek Soudního dvora ze dne 31. května 1979, *Hugin v. Komise*, věc 22/78, *Recueil* 1979, s. 1869). Skutečnost, že mezi stěžovatele patří dva podniky usazené v jiném členském státě, nepostačuje k prokázání toho, že mezistátní obchod může být sporným jednáním ovlivněn. Co se týče konkrétně SCK, vysvětlují žalobkyně, že systém certifikace je nediskriminačním způsobem otevřen podnikům pocházejícím z jiných členských států za předpokladu, že splňují požadavky systému certifikace. Systém tedy svou otevřeností podněcuje pronikání zahraničních podniků na nizozemský trh. Co se týče FNK, žalobkyně zdůrazňují, že byla jenom nepřímo zapojena do přípravy vyrovnávacích sazeb, které byly používány pouze na místní nebo oblastní úrovni. Mimoto byly tyto sazby závazné jen pro podniky, které je vypracovaly. Neměly tedy žádný vliv na mezistátní obchod v odvětví pojízdných jeřábů.

174 Komise odpovídá, že i když pojízdné jeřáby se mohou přemísťovat pouze v okruhu 50 km, bylo docela dobře možné, že obchod mezi členskými státy byl ovlivněn v belgických a německých pohraničních oblastech. Skutečnost, že mezi stěžovatele patří dva belgické podniky, ukazuje, že dotčený trh není omezen na nizozemské území.

- Závěry Soudu

175 Podle ustálené judikatury k tomu, aby dohoda, rozhodnutí nebo jednání ve vzájemné shodě mohly ovlivnit obchod mezi členskými státy, musí na základě souhrnu objektivních právních a skutkových okolností umožnit předpokládat s dostatečnou pravděpodobností, že mohou přímo, nebo nepřímo, skutečně, nebo potenciálně ovlivnit obchod mezi členskými státy takovým způsobem, který by mohl být překážkou vytvoření jednotného trhu mezi členskými státy (viz rozsudky Soudního dvora ze dne 29. října 1980, Van Landewyck a další v. Komise, spojené věci 209/78 až 215/78 a 218/78, Recueil 1980, s. 3125, bod 170, a ze dne 17. července 1997, Ferriere Nord v. Komise, věc C-219/95 P, Recueil 1977, s. I-4411, bod 20).

176 Žalobkyně neoprávněně tvrdí, že mezistátní obchod nemůže být jednáním, na které se vztahuje sporné rozhodnutí, ovlivněn s ohledem na skutečnost, že v odvětví pronájmu pojízdných jeřábů je jakýkoli obchod mezi členskými státy nemožný.

177 Je totiž nesporné, že pojízdné jeřáby mají dosah okolo 50 km. Mezistátní obchod se může tudíž rozvíjet v pohraničních oblastech Nizozemska. Tento závěr je posílen skutečností, že dva z podniků, které předložily Komisi stížnost proti SCK a FNK, jsou belgické podniky, které jsou usazeny blízko nizozemských hranic. Bylo by překvapivé, kdyby takový krok podnikly, pokud by neměly žádnou možnost nabízet své služby na nizozemském trhu.

178 Jiné skutečnosti uplatňované žalobkyněmi nezpochybňují možnost mezistátního obchodu, nýbrž mají prokázat, že je vyloučeno, aby byl mezistátní obchod zákazem pronájmu a systémem doporučených a vyrovnávacích sazeb ovlivněn výrazně.

179 V tomto ohledu je třeba připomenout, že jednání omezující hospodářskou soutěž a vztahující se na celé území členského státu má ze své podstaty za účinek posílení oddělování vnitrostátních trhů, čímž narušuje vzájemné hospodářské prolínání, které je zamýšleno Smlouvou (výše uvedené rozsudky Vereniging van Cementhandelaren v. Komise, bod 29, a Remia a další v. Komise, bod 22; rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 21. února 1995, SPO a další v. Komise, věc T-29/92, Recueil 1995, s. II-289, bod 229).

180 V projednávaném případě není sporu o tom, že zákaz pronájmu SCK i doporučené sazby FNK se použijí na celém nizozemském území. Stejně je tomu u některých vyrovnávacích sazeb (viz bod 166 výše). Toto jednání omezující hospodářskou soutěž (viz body 141 až 150 a 157 až 164 výše) tedy ze své podstaty ovlivňuje mezistátní obchod. Mimoto ve svém oznámení předloženém za účelem získání negativního atestu nebo výjimky na základě čl. 85 odst. 3 Smlouvy (viz bod 7 výše) SCK sama připustila, že řád certifikace podniků pronajímajících jeřáby by mohl negativně ovlivnit obchod mezi členskými státy (bod 4.3 oznámení).

181 Pokud jde o otázku, zda může jednání uvedené v člancích 1 a 3 sporného rozhodnutí ovlivnit mezistátní obchod výrazně, je třeba konstatovat, že i když se strany neshodují na přesném podílu na trhu, který mají členové FNK a podniky certifikované SCK, žalobkyně samy uznaly, že v roce 1991 zaujímaly podniky

certifikované SCK 37 % a členové FNK kolem 40 % nizozemského trhu s pronájmem pojízdných jeřábů. Je třeba připustit, že i když podíl na trhu podniků certifikovaných SCK nebo členů FNK představoval „pouze“ 37 % nebo 40 % nizozemského trhu, měly žalobkyně dostatečnou velikost a hospodářskou sílu na to, aby jejich jednání, na které se vztahuje sporné rozhodnutí, (včetně zákazu pronájmu a doporučených sazeb použitelných na celém nizozemském území) mohlo výrazně ovlivnit obchod mezi členskými státy (rozsudek Soudního dvora ze dne 1. února 1978, Miller v. Komise, věc 19/77, Recueil 1978, s. 131, bod 10).

182 Z výše uvedeného vyplývá, že čtvrtá část druhého žalobního důvodu musí být zamítnuta.

183 Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že žalobní důvod vycházející z porušení čl. 85 odst. 1 Smlouvy musí být v plném rozsahu zamítnut.

Třetí žalobní důvod: porušení čl. 85 odst. 3 Smlouvy

Stručný popis argumentace účastníků řízení

184 Žalobkyně podpůrně tvrdí, že Komise tím, že neprohlásila čl. 85 odst. 1 v projednávaném případě za neúčinný, porušila čl. 85 odst. 3 Smlouvy, protože systém certifikace SCK, zveřejnění doporučených sazeb a odhadovaných nákladů i určení vyrovnávacích sazeb splnily všechny podmínky tohoto ustanovení.

- Odmítnutí Komise udělit výjimku zákazu pronájmu SCK

185 Žalobkyně tvrdí, že systém certifikace zlepšuje postavení podniků pronajímajících pojízdné jeřáby tím, že přispívá k vytvoření transparentního trhu, na němž působí podniky, které splňují vyšší požadavky na kvalitu, než jsou zákonné podmínky. Tato přidaná hodnota systému certifikace (viz bod 128 výše), posílená mnohem aktivnější kontrolní politikou, než jsou zákonné kontroly, je v konečném výsledku ve prospěch zákazníků. Vzhledem k tomu, že jsou zákazníci v SCK zastoupeni, je mimoto zřejmé, že přiměřený podíl „výhod“ ze systému certifikace je vyhrazen spotřebitelům. Z důvodů již uvedených výše (viz bod 126) je zákaz pronájmu jediným prostředkem k zachování ucelenosti systému certifikace v konkrétních podmínkách dotčeného trhu, takže toto případné omezení hospodářské soutěže je nezbytné pro dosažení cíle zavedení systému certifikace. Namísto toho, aby systém certifikace hospodářskou soutěž vylučoval, posiluje ji tím, že umožňuje ostrou hospodářskou soutěž mezi certifikovanými podniky v oblasti cen a dalších podmínek a zaručuje přitom vysokou úroveň kvality na transparentním trhu, aniž by měl zároveň vliv na možnosti hospodářské soutěže mezi certifikovanými podniky a podniky necertifikovanými.

186 Komise odpovídá, že z bodu 37 odůvodnění sporného rozhodnutí vyplývá, že dvě ze čtyř podmínek stanovených čl. 85 odst. 3 Smlouvy nebyly splněny. Co se týče podmínky příspěvku ke zlepšení výroby nebo distribuce, nebylo prokázáno, že by systém certifikace měl přidanou hodnotu. V každém případě omezení uložená členskými podniky a nevýhody vyplývající pro nečlenské podniky jednoznačně převažují nad případnými výhodami. Komise má totiž za to, že většina podmínek certifikace podniku pronajímajícího pojízdné jeřáby jsou zákonné povinnosti, které jsou předmětem kontroly několika orgánů. Kromě toho Komise zpochybňuje tvrzení, že z hlediska postupů provádí SCK aktivnější kontrolní politiku než Keboma. Co se týče podmínky nezbytnosti omezení uložených v zájmu dosažení cílů systému

certifikace SCK, Komise odkazuje na argumenty uvedené v bodě 130 výše, aby prokázala, že zákaz pronájmu nebyl nezbytný.

- Odmítnutí Komise udělit výjimku systému doporučených a vyrovnávacích sazeb

187

Žalobkyně mají za to, že i zveřejnění doporučených sazeb a odhadovaných nákladů splňuje podmínky čl. 85 odst. 3 Smlouvy. V rozhodovací praxi Komise tak bylo uznáno [viz rozhodnutí Komise 93/174/EHS ze dne 24. února 1993 týkající se řízení podle článku 85 Smlouvy o EHS (*neoficiální překlad*) (IV/34.494 – Struktury sazeb v kombinované přepravě zboží) (Úř. věst. L 73, 1993, s. 38, dále jen „rozhodnutí 93/174“), a nařízení Komise (EHS) č. 3932/92 ze dne 21. prosince 1992 o použití čl. 85 odst. 3 Smlouvy na některé kategorie dohod, rozhodnutí a jednání ve vzájemné shodě v odvětví pojišťovnictví (*neoficiální překlad*) (Úř. věst. L 398, 1992, s. 7, dále jen „nařízení č. 3932/92“)], že existence struktury sazeb přispívá k transparentnosti trhu a k hospodářskému pokroku v dotyčném odvětví vzhledem k tomu, že spotřebitelé mohou lépe srovnávat podniky, které na něm působí. Spotřebitelé tedy získávají přiměřený podíl na těchto výhodách. Takové transparentnosti trhu lze dosáhnout pouze zveřejněním těchto sazeb, takže omezení hospodářské soutěže, které z toho vyplývá, je nezbytné. A nakonec toto zveřejnění nevede k vyloučení hospodářské soutěže z podstatné části, protože zveřejněné sazby nejsou povinné a nechávají subjektům na trhu možnost se od nich odchýlit, a tudíž možnost vzájemně soutěžit.

188

I na sazby se musí vztahovat výjimka podle čl. 85 odst. 3 Smlouvy. Postavení pronajímatelů pojízdných jeřábů je srovnatelné s postavením bank, neboť při pronájmu vstupují pravidelně do vzájemných dvoustranných vztahů. Protože Komise prohlásila čl. 85 odst. 1 Smlouvy za nepoužitelný na dohody o sazbách uzavřené mezi bankami za služby, které si vzájemně poskytují [rozhodnutí Komise 87/103/EHS ze dne 12. prosince 1986 týkající se řízení podle článku 85 Smlouvy o EHS (*neoficiální překlad*) (IV/31.356 – ABI) (Úř. věst. L 43, 1987, s. 51, dále jen „rozhodnutí 87/103“)], musí být na žalobkyně při zavedení vyrovnávacích sazeb uplatněno stejné zacházení. Tyto sazby přinášejí zlepšení výroby tím, že zvyšují efektivitu, protože není třeba vést jednání o ceně pokaždé, když si podniky pronajímající jeřáby pronajímají jeřáb od jiného certifikovaného podniku. Toto zvýšení efektivity mimoto přináší prospěch zákazníkům, takže přiměřený podíl na výhodách připadá spotřebitelům. V rozsahu, v němž tyto sazby způsobují omezení hospodářské soutěže, jsou tato omezení nezbytná pro dosažení vyšší efektivity. Nakonec, hospodářská soutěž není vyloučena z podstatné části, protože při konkrétní zakázce smí vždy každý subjekt, který se podílel na vypracování vyrovnávacích sazeb, použít jinou cenu nebo upustit od pronájmu.

189

Komise odkazuje na bod 34 odůvodnění sporného rozhodnutí. Dodává, že FNK se nemůže opírat o rozhodnutí 93/174, protože zvláštní charakteristiky této věci v projednávaném případě chybějí. Doporučené sazby se totiž týkají celkové ceny a nejenom té nebo oné složky ceny a potřeba transparentnosti na trhu s pronájmem pojízdných jeřábů není tak důležitá jako na trhu dotčeném v uvedeném rozhodnutí. Konečně, FNK se nemůže dovolávat ani rozhodnutí o mezibankovních sazbách, aby prokázala nezbytnost vyrovnávacích sazeb. Postavení podniků pronajímajících pojízdné jeřáby se liší od postavení bank v mnoha ohledech: banky jsou v postavení nuceného partnerství, protože musí při uskutečnění převodu spolupracovat s bankou vybranou jejich zákazníkem, zatímco podniky pronajímající pojízdné jeřáby si vybírají subdodavatele samy; banky musí provádět mnohem více transakcí; a

konečně vyrovnávací sazby jsou spojeny s doporučenými sazbami použitelnými pro zákazníky, zatímco Komise v rozhodnutí 87/103 nepovolila jednání bank ve vzájemné shodě o sazbách použitelných pro jejich zákazníky.

Závěry Soudu

¹⁹⁰ Z ustálené judikatury vyplývá, že Soudem prováděný přezkum složitých hospodářských posouzení provedených Komisí při výkonu posuzovací pravomoci, kterou jí svěřuje čl. 85 odst. 3 Smlouvy ohledně každé ze čtyř podmínek, jež obsahuje, se nezbytně omezuje na ověření dodržení procesních pravidel a pravidel týkajících se odůvodnění, jakož i věcné správnosti skutkových zjištění, neexistence zjevně nesprávného posouzení a zneužití pravomoci (rozsudek Soudního dvora ze dne 17. listopadu 1987, BAT a Reynolds v. Komise, spojené věci 142/84 a 156/84, Recueil 1987, s. 4487, bod 62; výše uvedený rozsudek Soudu prvního stupně CB a Europay v. Komise, bod 109, rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 15. července 1994, Matra Hachette v. Komise, věc T-17/93, Recueil 1994, s. II-595, bod 104, a výše uvedený rozsudek SPO a další v. Komise, bod 288).

¹⁹¹ V projednávaném případě je odmítnutí Komise udělit výjimku řádu FNK a stanovám SCK založeno na zjištění, že dvě ze čtyř podmínek stanovených v čl. 85 odst. 3 Smlouvy nejsou splněny. Vzhledem k tomu, že čtyři podmínky pro získání výjimky na základě čl. 85 odst. 3 Smlouvy jsou kumulativní (rozsudek Soudního dvora ze dne 17. ledna 1984, VBVB a VBBB v. Komise, spojené věci 43/82 a 63/82, Recueil 1984, s. 19, bod 61, a výše uvedený rozsudek SPO a další v. Komise, bod 267), neměla totiž Komise žádnou povinnost zkoumat každou z podmínek čl. 85 odst. 3.

- Odmítnutí Komise udělit výjimku zákazů pronájmu SCK

¹⁹² Z bodu 37 odůvodnění sporného rozhodnutí vyplývá, že Komise zamítla žádost o výjimku týkající se systému certifikace SCK, a zejména zákazů pronájmu po té, co konstatovala, že první a třetí podmínka čl. 85 odst. 3 Smlouvy nebyla splněna. Domnívala se, že systém certifikace SCK nepřinesl skutečnou přidanou hodnotu, jak z věcného hlediska, tak z hlediska postupu, ve srovnání se zákonnými požadavky. Systém tudíž nepřispíval ke zlepšení výroby ani k podpoře technického či hospodářského pokroku (první podmínka čl. 85 odst. 3 Smlouvy). Mimoto i kdyby systém certifikace přinesl výhody, které převážily nad nevýhodami, jež z něho vyplývaly pro necertifikované podniky, nebyl zákaz pronájmu pro fungování systému nezbytný (třetí podmínka čl. 85 odst. 3).

¹⁹³ Žalobkyně mají za to, že Komise porušila ustanovení čl. 85 odst. 3 Smlouvy. Systém certifikace SCK má přidanou hodnotu, která je dostatečně velká na to, aby odůvodnila údajné omezení hospodářské soutěže vyplývající ze zákazu pronájmu. SCK tedy jednak provádí aktivnější politiku kontroly zákonných požadavků než Keboma, která je veřejným orgánem odpovědným za kontrolu jeřábů v Nizozemsku, jednak systém certifikace SCK klade technické požadavky i požadavky na řízení podniku, které jdou nad rámec zákonných požadavků.

¹⁹⁴ Co se týče nejprve údajné účinnější kontroly zákonných požadavků prováděné SCK (údajná přidaná hodnota z hlediska postupů), je třeba připomenout, že zajišťování dodržování zákonných požadavků přísluší v zásadě veřejným orgánům, a nikoli soukromým subjektům (rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 12. prosince 1991, Hilti v. Komise, věc T-30/89, Recueil 1991, s. II-1439, bod 118). Výjimku z tohoto pravidla lze povolit tehdy, když se veřejné orgány dle vlastního uvážení rozhodly

svěřit kontrolu dodržování zákonných požadavků soukromému subjektu. V projednávaném případě však SCK zavedla systém kontroly paralelní s kontrolou prováděnou veřejnými orgány, aniž by došlo k jakémukoli přesunu kontrolních pravomocí vykonávaných veřejnými orgány na SCK. Mimoto tvrzení v bodě 37 druhém pododstavci odůvodnění sporného rozhodnutí, že „podniky, které se neúčastní v systému certifikace SCK, mohou stejně dobře prokázat, že splňují zákonné požadavky“, žalobkyně vážně nepochybují. Nebylo tedy prokázáno, že kontrola zákonných požadavků prováděná veřejnými orgány měla mezery, které by si mohly vynutit zavedení soukromého kontrolního systému. I kdyby se prokázalo, že kontrola zákonných požadavků prováděná SCK je účinnější než kontrola prováděná nizozemskými veřejnými orgány, nic to nemění na tom, že žalobkyně nikterak neprokázaly, že je zákonný kontrolní systém nedostatečný. Je třeba zdůraznit, že SCK, jež byla vytvořena v roce 1985, zavedla do svého řádu certifikace doložku stanovící zákaz pronájmu až dne 1. ledna 1991. V odpověď na otázku položenou Soudem během jednání poradce žalobkyň připustil, že SCK nebyla před zavedením zákazu pronájmu předložena žádná stížnost zákazníků na to, že certifikovaný podnik případně použil jeřáby, které si pronajal od necertifikovaných podniků a které nutně byly kontrolovány pouze veřejnými orgány. Za těchto podmínek měla Komise oprávněně za to, že „omezení uložená členskými podniky a nevýhody vyplývající pro nečlenské podniky jednoznačně převažují nad případnými výhodami uváděnými SCK“ (bod 37 druhý pododstavec odůvodnění sporného rozhodnutí). Posouzení Komise, že údajná přidaná hodnota systému certifikace z hlediska postupů nesplňuje první podmínku čl. 85 odst. 3 Smlouvy, tudíž v žádném případě není zjevně nesprávné.

¹⁹⁵ Co se týče dále údajné přidané hodnoty systému certifikace SCK z věcného hlediska vyplývající z toho, že dotčený systém klade technické požadavky i požadavky na řízení podniku, které jdou nad rámec zákonných požadavků, Komise měla ve sporném rozhodnutí za to, že: „[...] není prokázáno, že systém certifikace SCK je výkonnější než zákonná pravidla. Povinnosti uložené členskými podniky zhruba odpovídají platným zákonným požadavkům [...]“ (bod 37 první pododstavec odůvodnění). Většina bezpečnostních požadavků uložených SCK byla tedy již uložena nizozemskými právními předpisy. Stejně je tomu u „podmínek uložených SCK mimo otázek bezpečnosti, zejména podmínek vztahujících se k odvádění daně ze mzdy a sociálního pojištění, k zápisu do rejstříku obchodní komory, k pojištění občanskoprávní odpovědnosti, k platební schopnosti a k použití kolektivních smluv“ (bod 37 třetí pododstavec odůvodnění). Komise dodává, že „SCK ukládá rovněž požadavky ohledně způsobu řízení podniku, které jdou nad rámec zákonných ustanovení, ale to nepostačuje k odůvodnění omezení hospodářské soutěže“ (bod 37 konec třetího pododstavce odůvodnění).

¹⁹⁶ Je třeba poukázat na to, že legalita rozhodnutí odmítajícího udělení výjimky musí být posouzena ve světle skutečností uplatňovaných účastníky řízení v oznámení, v podobě upřesněné během správního řízení (viz například rozsudek Soudního dvora ze dne 17. ledna 1995, *Publishers Association v. Komise*, věc C-360/92 P, Recueil 1995, s. I-23, body 39 až 41).

¹⁹⁷ SCK v oznámení vysvětlila, že systém certifikace ukládá podnikům tři druhy povinností: požadavky vztahující se k pojízdným jeřábům, obecné povinnosti týkající se podniku a požadavky týkající se zaměstnanců podniku.

198 Pokud jde o první kategorii požadavků, která odpovídá „bezpečnostním požadavkům“ sporného rozhodnutí, SCK v oznámení výslovně tvrdí, že tyto povinnosti „jsou platné rovněž na základě vnitrostátních zákonných ustanovení“ (bod 26 oznámení). Stejně je tomu podle ní s požadavky týkajícími se zaměstnanců podniku. V oznámení totiž vysvětluje: „... jedná se o ... požadavky, které jsou již uloženy zákonem. SCK se snaží pouze dosáhnout toho, aby certifikované podniky mohly dokázat, že tyto zákonné povinnosti splňují“ (bod 28 oznámení).

199 Co se týče obecných povinností týkajících se podniku, SCK v oznámení vysvětluje: „týkají se daňových povinností, pojišťovacích povinností a platební schopnosti. Rovněž zde jsou již požadavky z velké části uloženy podnikům vnitrostátními zákony, přičemž certifikace přináší větší záruku, že tyto zákonné požadavky jsou skutečně dodržovány. To platí především pro požadavky týkající se placení daní, zápisu do obchodního rejstříku a pojišťovací povinnosti“ (bod 27 oznámení). SCK zmiňuje v oznámení jen tři povinnosti certifikovaných podniků, které nevycházejí ze zákona: požadavek platební schopnosti a minimální likvidity, povinnost (mezitím zrušená) používat obecné podmínky FNK a povinnost uzavřít pojištění občanskoprávní odpovědnosti.

200 Co se týče údajné přidané hodnoty dotčeného systému certifikace, je třeba konstatovat, že SCK se v oznámení soustředila spíše na nutnost zvýšené kontroly stávajících zákonných požadavků (přidaná hodnota z hlediska postupů) než na přidanou hodnotu z věcného hlediska. Co se týče přidané hodnoty z věcného hlediska, je nutno konstatovat, že Komise ve sporném rozhodnutí věrně převzala (viz bod 195 výše) názor, který SCK v oznámení hájila (viz body 198 a 199 výše), a to názor, že povinnosti uložené systémem certifikace SCK odpovídají přibližně platným zákonným předpisům. V zásadě by takové zjištění mělo stačit k odmítnutí tvrzení, že se Komise dopustila zjevně nesprávného posouzení tím, že měla za to, že systém certifikace SCK neposkytuje žádnou skutečnou přidanou hodnotu z věcného hlediska ve srovnání se zákonnými požadavky.

201 Během správního řízení však žalobkyně daly větší váhu údajné přidané hodnotě systému z věcného hlediska. V odpovědi na oznámení námitek ze dne 16. prosince 1992 tak s odkazem na tabulku připojenou k příloze 3 této odpovědi tvrdily, že systém certifikace ukládá řadu požadavků na bezpečnost a výkonnost, které nestanoví nizozemské právo (bod 9 odpovědi na oznámení námitek). V odpovědi na oznámení námitek ze dne 21. října 1994 odkazovaly na tutéž tabulku, aby prokázaly existenci přidané hodnoty z věcného hlediska (bod 32 odpovědi na oznámení námitek; příloha 19 žaloby). Je třeba podotknout, že tato tabulka obsahuje výčet podmínek uložených systémem certifikace a u každé z nich uvádí, zda vychází ze zákona, nebo nikoli. Podobné vylíčení bylo podáno v bodech 101 až 118 žaloby.

202 Ve skutečnosti je tvrzení obhajované žalobkyněmi v odpovědích na oznámení námitek a v jejich žalobě obtížně slučitelné s popisem požadavků systému certifikace, který předtím podala SCK ve svém oznámení (body 26 až 28 oznámení; viz body 198 a 199 výše). Přidaná hodnota systému certifikace SCK nevyplývá z pouhé skutečnosti, že ukládá povinnosti, které nestanoví zákon. Systém certifikace SCK by totiž mohl mít skutečnou přidanou hodnotu pouze tehdy, pokud by podmínky uložené tímto systémem byly způsobilé dosáhnout sledovaného cíle, jímž je poskytnutí záruky zvýšené bezpečnosti zákazníkům (viz v tomto ohledu body 80 až 87 žaloby). Žalobkyně přitom nevysvětlily, proč a v jakém rozsahu byly mimozákonné podmínky způsobilé uskutečnit tento cíl. Proto tím, že se během

správního řízení a ve své žalobě soustředily pouze na prokázání toho, že několik požadavků systému certifikace nepochází ze zákona, a že tak předpokládaly, že systém má přidanou hodnotu z věcného hlediska, neprokázaly, že se Komise dopustila zjevně nesprávného posouzení tím, že se jednak domnívala, že „nebylo prokázáno, že systém certifikace SCK je výkonnější než zákonná pravidla“ (bod 37 první pododstavec odůvodnění sporného rozhodnutí), a jednak, že těch několik uložených podmínek jdoucích nad rámec zákona nepostačuje „k odůvodnění omezení hospodářské soutěže“ (bod 37 konec třetího pododstavce).

203 Žalobkyně tudíž neprokázaly, že posouzení Komise, podle něhož systém certifikace SCK a s ním spojený zákaz pronájmu nesplňují první ze čtyř podmínek uvedených v čl. 85 odst. 3 Smlouvy, je zjevně nesprávné (viz například výše uvedený rozsudek Van Landewyck v. Komise, bod 185). S ohledem na kumulativní povahu všech čtyř podmínek pro udělení výjimky na základě čl. 85 odst. 3 Smlouvy není třeba zkoumat, zda se Komise dopustila zjevně nesprávného posouzení týkajícího se nikoli nezbytné povahy zákazu pronájmu v rámci systému certifikace SCK (viz například usnesení Soudního dvora ze dne 25. března 1996, SPO a další v. Komise, věc C-137/95 P, Recueil 1996, s. I-1611, bod 48; výše uvedený rozsudek CB a Europay v. Komise, body 110 a 115).

204 Je tudíž třeba zamítnout žalobní důvod vycházející z porušení čl. 85 odst. 3 Smlouvy, pokud se týká zákazu pronájmu.

- Odmítnutí Komise udělit výjimku systému doporučených a vyrovnávacích sazeb

205 Komise založila své odmítnutí udělit výjimku systému doporučených a vyrovnávacích sazeb FNK na zjištění, že první dvě podmínky čl. 85 odst. 3 Smlouvy nebyly splněny. V bodě 34 odůvodnění sporného rozhodnutí tak uvedla: „Nebylo prokázáno, že povinnost používat ‚přijatelné‘ sazby, nehledě na údajný cíl zvýšit transparentnost na trhu, přispívá ke zlepšení v odvětví pronájmu jeřábů, přičemž by spotřebitelé, v projednávaném případě podniky najímající si zdvihací jeřáby, současně měli přiměřený podíl na výhodách z toho vyplývajících. Naopak podle nezávislého odvětvového průzkumu [...], byly používány doporučené a vyrovnávací sazby, které určila FNK za účelem konkretizování pojmu ‚přijatelná‘ sazba, obecně vyšší než tržní sazby. Autoři průzkumu vysvětlují tento jev zejména skutečností, že ‚subjekty na trhu mají co do činění s hospodářskou soutěží‘.“

206 Z ustálené judikatury vyplývá, že v případě, kdy je požadována výjimka na základě čl. 85 odst. 3 Smlouvy, je věcí oznamujících podniků, aby poskytly Komisi skutečnosti prokazující, že všechny čtyři podmínky stanovené v tomto ustanovení jsou splněny (výše uvedené rozsudky VBVB a VBBB v. Komise, bod 52, a Matra Hachette v. Komise, bod 104).

207 Co se týče nejprve vyrovnávacích sazeb, je třeba konstatovat, že FNK v kapitole svého oznámení týkající se čl. 85 odst. 3 Smlouvy FNK tvrdila jediné to, že tyto sazby nevyklučovaly hospodářskou soutěž (bod 25 oznámení). Rovněž v odpovědích na oznámení námitek ze dne 16. prosince 1992 a ze dne 21. října 1994 neuvedly žalobkyně žádnou novou skutečnost pro vyhodnocení vyrovnávacích sazeb z hlediska čl. 85 odst. 3 Smlouvy. I když žalobkyně během správního řízení přijaly přístup, který byl v dokonalém souladu s jejich logikou, podle níž určení vyrovnávacích sazeb nesouviselo s FNK (bod 19 oznámení FNK), nepředložily Komisi žádnou přesvědčivou skutečnost prokazující, že pokud jde o systém vyrovnávacích sazeb, byly první tři podmínky čl. 85 odst. 3 Smlouvy splněny. Za

těchto podmínek nemohou tvrdit, že se Komise dopustila zjevně nesprávného posouzení tím, že se domnívala, že „[předtím] nebylo zjištěno“ (bod 34 odůvodnění sporného rozhodnutí), že systém vyrovnávacích sazeb splňoval první dvě podmínky čl. 85 odst. 3 Smlouvy.

208 Co se týče doporučených sazeb FNK, žalobkyně tvrdily během řízení před Soudem, že takový systém zvyšuje transparentnost trhu. Spotřebitelé, tj. zákazníci, mají z této transparentnosti prospěch. Tato transparentnost zjednodušuje srovnání, které spotřebitelé mohou dělat mezi konkurenčními nabídkami. Žalobkyně se domnívají, že obě další podmínky čl. 85 odst. 3 Smlouvy jsou rovněž splněny vzhledem k tomu, že omezení hospodářské soutěže jsou k dosažení těchto cílů nezbytná a že podstatná část hospodářské soutěže není vyloučena.

209 Je třeba konstatovat, že FNK sice neopírala žádost o udělení výjimky v oznámení o výhodu údajného zlepšení transparentnosti trhu (body 22 až 24 oznámení), avšak žalobkyně tento argument uplatňovaly během správního řízení, a zejména ve své odpovědi na oznámení námitek ze dne 21. října 1994 (bod 28 této odpovědi).

210 Zvýšení transparentnosti trhu je ve skutečnosti vlastní každému systému doporučených sazeb určených a zveřejněných sdružením zastupujícím podstatnou část podniků působících na určitém trhu. Za těchto podmínek prokázání zvýšení transparentnosti trhu spojené se systémem doporučených sazeb nestačí k prokázání toho, že je první podmínka čl. 85 odst. 3 Smlouvy splněna. Ostatně argumentace žalobkyň a posouzení doporučených sazeb, které provedla Komise v bodě 34 odůvodnění sporného rozhodnutí, se pohybují v různých rovinách. Komise totiž nikdy netvrdila, že systém doporučených sazeb nezvýšil transparentnost trhu. Pouze měla za to, že „nehledě na údajný cíl zvýšit transparentnost na trhu“ nebyly první dvě podmínky čl. 85 odst. 3 Smlouvy splněny. V tomto ohledu měla ve sporném rozhodnutí právem za to, že členové FNK byli povinni doporučené sazby dodržovat (viz body 159 až 164 výše), jelikož tyto sazby konkretizovaly pojem přijatelné sazby, který členové FNK byli povinni používat na základě čl. 3 písm. b) jejího vnitřního řádu (bod 20 odůvodnění sporného rozhodnutí). Mimoto není zpochybnováno, že uvedené sazby byly značně vyšší než tržní sazby (bod 34 odůvodnění sporného rozhodnutí a bod 18 oznámení FNK).

211 Po konstatování, že sazby FNK byly předepsanými sazbami, navíc vyššími než tržní ceny, měla tedy Komise v bodě 34 odůvodnění sporného rozhodnutí za to, že i kdyby systém zvyšoval transparentnost, což je otázka, o níž nemusela rozhodovat, nemohly případné výhody systému, a to zvýšení transparentnosti trhu, převážit nad narušením hospodářské soutěže spojeným s předepsanými cenami, a zejména nad nepochybnou nevýhodou vyplývající ze systému, protože jeho cílem bylo zvýšení cen ve srovnání s tržními cenami. Za těchto podmínek tak žalobkyně, které v žalobě pouze tvrdily, že výhodou systému doporučených sazeb bylo zvýšení transparentnosti trhu, neprokázaly, že se Komise dopustila zjevně nesprávného posouzení tím, že se domnívala, že „nehledě na údajný cíl zvýšit transparentnost“ (bod 34 odůvodnění sporného rozhodnutí), nebyly první dvě podmínky čl. 85 odst. 3 Smlouvy splněny.

212 Z výše uvedeného vyplývá, že třetí žalobní důvod vycházející z porušení čl. 85 odst. 3 Smlouvy musí být v plném rozsahu zamítnut.

Čtvrtý žalobní důvod: porušení práva na obhajobu

Stručný popis argumentace účastníků řízení

- 213 Tento žalobní důvod obsahuje tři části.
- 214 V první části žalobkyně tvrdí, že Komise porušila povinnost uloženou článkem 6 EÚLP rozhodnout v přiměřené lhůtě. Tvrdí, že dlouhou dobu trvání správního řízení způsobila Komise záměrně, protože sama připustila, že nepovažovala věc za prioritní vzhledem k tomu, že probíhalo rovněž řízení před nizozemským soudem a že protiprávní jednání bylo ukončeno, jakmile Arrondissementsrechtbank te Utrecht vyhlásila usnesení ze dne 11. února 1992. Tento stav věcí se změnil až po té, co Gerechtshof te Amsterdam dne 9. července 1992 vynesl rozsudek, který dovolil SCK obnovit zákaz pronájmu. Žalobkyně mimoto připomínají, že během správního řízení jim Komise zaslala dvě oznámení námitek. Dodávají, že poslední sdělení, zasláné 22 měsíců po prvním, neobsahovalo žádnou změnu v posouzení skutkového stavu Komisí a jeho právní kvalifikace. Tak pomalý rozhodovací proces, když žalobkyně trvaly na naléhavosti a v říjnu 1994 se vzdaly svého práva na slyšení, představuje závažné zneužití řízení.
- 215 Ve druhé části žalobního důvodu žalobkyně tvrdí, že Komise porušila tentýž článek EÚLP tím, že přijala rozhodnutí na základě čl. 15 odst. 6 nařízení č. 17, aniž je vyslechla při slyšení.
- 216 Dále ve třetí části žalobního důvodu tvrdí, že Komise porušila jejich právo na obhajobu tím, že odmítla nechat je, aby se seznámily se spisem (viz bod 24 výše). Komise nemůže tvrdit, že se vzdaly svého práva přístupu ke spisu, protože je neuplatnily před odpovědí na oznámení námitek (viz *XII. zpráva o politice hospodářské soutěže*). Mimoto je stanovisko Komise nepřiměřené, protože zbavuje dotyčného účastníka řízení možnosti připravit co možná nejlépe svou obhajobu ve chvíli soudního přezkumu rozhodnutí Komise, aniž by bylo jasné, jakému zájmu Komise to slouží. A nakonec žalobkyně nepožadují přístup pouze ke „spisu“, ale rovněž k interním přípisům, které si v projednávané věci od 18. listopadu 1993 do 27. září 1994 vyměňovala DG III a DG IV (viz bod 28 výše). I když takové přípisy v zásadě nejsou přístupné, žalobkyně tvrdí, že výjimka z této zásady je odůvodněná, protože tyto přípisy mohou posloužit k prověření toho, zda v projednávaném případě došlo ke zneužití pravomoci (stanovisko generálního advokáta p. Vesterdorfa předcházející rozsudku Soudu prvního stupně ze dne 24. října 1991, Rhône-Poulenc v. Komise, věc T-1/89, Recueil 1991, s. II-867, 869 a 891).
- 217 Pro odpověď na první část žalobního důvodu Komise odkazuje na svou žalobní odpověď ve věci T-213/95. Co se týče druhé části žalobního důvodu, odpovídá, že při neexistenci právního předpisu, který by předepisoval, že dotyčné podniky nebo sdružení musí být vyslechnuty ústně, a při neexistenci jakékoli zvláštní skutkové okolnosti, která by měla za následek, že v projednávaném případě pouze slyšení umožňovalo účinně zaručit právo na obhajobu, nebyla nikterak povinna konzultovat žalobkyně ústně v rámci slyšení, když je předtím již konzultovala písemně. Co se týče třetí části, zdůrazňuje, že z judikatury vyplývá, že cílem přístupu ke spisu ve věcech hospodářské soutěže je umožnit osobám, kterým je oznámení námitek určeno, aby se seznámily s důkazními materiály uvedenými ve spisu Komise za tím účelem, aby se na základě těchto důkazů mohly užitečně vyjádřit k závěrům, k nimž Komise dospěla v oznámení námitek (viz rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 29. června 1995, Solvay v. Komise, věc T-30/91, Recueil 1995, s. II-1775, bod 59). Žalobkyně nevyužily možnost konzultovat spis Komise po zaslání oznámení námitek, takže již nebyl žádný důvod poskytnout jim přístup ke spisu v pozdější fázi řízení a zajisté ne po přijetí sporného rozhodnutí.

Závěry Soudu

218 Žalobkyně se již v rámci věci T-213/95 dovolávaly první části tohoto žalobního důvodu vycházející z porušení povinnosti uložené článkem 6 EÚLP rozhodnout v přiměřené lhůtě. Tato část musí být zamítnuta z důvodů uvedených v bodech 53 až 70 výše.

219 Co se týče druhé části vycházející z toho, že žalobkyně měly být vyslechnuty předtím, než Komise dne 13. dubna 1994 přijala rozhodnutí na základě čl. 15 odst. 6 nařízení č. 17, je třeba podotknout, že i když právo Společenství požadovalo, aby Komise před přijetím takového rozhodnutí vyslechla zúčastněné ústně, nedodržení této povinnosti by ovlivnilo pouze legalitu rozhodnutí Komise ze dne 13. dubna 1994, a nikoli sporného rozhodnutí, které jediné je v projednávaném případě předmětem přezkumu legality. Není přitom zpochybňováno, že se žalobkyně ve své odpovědi na oznámení námitek ze dne 21. října 1994 vzdaly uspořádání slyšení před přijetím sporného rozhodnutí. Druhá část žalobního důvodu musí tedy být rovněž zamítnuta.

220 Co se týče poslední části žalobního důvodu vycházející z odmítnutí Komise poskytnout přístup ke spisu, budiž poukázáno na to, že žalobkyně podaly žádost v tomto ohledu až po přijetí sporného rozhodnutí. V důsledku toho nemůže být legalita sporného rozhodnutí v žádném případě ovlivněna odmítnutím Komise poskytnout požadovaný přístup (viz rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 6. dubna 1995, Baustahlgewebe v. Komise, věc T-145/89, Recueil 1995, s. II-987, bod 30). Mimoto žalobkyně neuplatňovaly žádnou skutečnost, která by mohla prokazovat, že spis mohl obsahovat skutečnosti v jejich prospěch. Netvrdí ani to, že neměly přístup ke všem písemnostem svědčícím v jejich neprospěch. Podobně, co se týče výměny názorů mezi DG III a DG IV, netvrdí, že tyto interní příписy, které jsou v zásadě nepřístupné třetím osobám (rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 17. prosince 1991, Hercules Chemicals v. Komise, věc T-7/89, Recueil 1991, s. II-1711, bod 54; rozsudek Soudního dvora ze dne 6. dubna 1995, BPB Industries a British Gypsum v. Komise, věc C-310/93 P, Recueil 1995, s. I-865, bod 25), by mohly svědčit v jejich prospěch. Tvrdí, že tyto zprávy mohou posloužit k prověření toho, zda v projednávaném případě došlo ke zneužití pravomoci. V žalobě dokonce nepokládaly za nutné vznést žalobní důvod vycházející ze zneužití pravomoci za účelem prokázání protiprávnosti sporného rozhodnutí.

221 Za těchto okolností musí být třetí část žalobního důvodu rovněž zamítnuta.

222 Z těchto důvodů nemůže být žádost žalobkyň o důkazní opatření nebo organizační procesní opatření ze dne 9. července 1996 (viz bod 28 výše) přijata.

223 Z výše uvedeného vyplývá, že čtvrtý žalobní důvod vycházející z porušení práva na obhajobu musí být v plném rozsahu zamítnut.

Pátý žalobní důvod: porušení článku 190 Smlouvy

Stručný popis argumentace účastníků řízení

224 Žalobkyně tvrdí, že Komise porušila článek 190 Smlouvy. V projednávaném případě měla o to větší povinnost uvést odůvodnění, že stála poprvé před problémem souladu systému certifikace s pravidly hospodářské soutěže Společenství. Také nevzala v úvahu poznámky žalobkyň vznesené během správního řízení. Žalobkyně mají zejména za to, že Komise dostatečně neodůvodnila tyto body: kvalifikaci SCK

jakožto podniku ve smyslu čl. 85 odst. 1 Smlouvy a zjištění, že kritizované jednání SCK a FNK omezovalo hospodářskou soutěž a ovlivňovalo obchod mezi členskými státy.

225 Komise na tento žalobní důvod konkrétně neodpovídá.

Závěry Soudu

226 Podle ustálené judikatury je cílem povinnosti uvést odůvodnění individuálního rozhodnutí poskytnout zúčastněnému dostatečné informace, aby mohl zjistit, zda je toto rozhodnutí opodstatněné, nebo zda případně trpí vadou, která by dovolovala zpochybnit jeho platnost a umožnit soudu Společenství přezkoumat legalitu rozhodnutí. Rozsah této povinnosti závisí na povaze dotčeného aktu a na kontextu, v němž byl přijat (viz zejména rozsudek Soudního dvora ze dne 14. února 1990, Delacre a další v. Komise, věc C-350/88, Recueil 1990, s. I-395, bod 15; rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 12. června 1997, Tiercé Ladbroke v. Komise, věc T-504/93, Recueil 1997, s. II-923, bod 149). Komise tak musí své úvahy podrobně vysvětlit, když přijme v rámci své rozhodovací praxe rozhodnutí, které jde značně dále než předcházející rozhodnutí (rozsudek Soudního dvora ze dne 26. listopadu 1975, Papier Peints v. Komise, věc 73/74, Recueil 1975, s. 1491, bod 31).

227 Co se týče nejprve údajné větší nutnosti odůvodnění v projednávaném případě, je třeba konstatovat, že i když Komise ve výroku sporného rozhodnutí rozhoduje pouze o zákazu pronájmu a systému doporučených a vyrovnávacích sazeb, přesto uvedla kritéria, která musí systém certifikace splnit – otevřenost, nezávislost, transparentnost a přijetí rovnocenných záruk nabízených jinými systémy – aby mohl být považován za slučitelný s čl. 85 odst. 1 Smlouvy (bod 23 odůvodnění sporného rozhodnutí). Žalobkyně nemohou tvrdit, že co se týče protiprávních jednání uvedených ve výroku sporného rozhodnutí (zákaz pronájmu a systém doporučených a vyrovnávacích sazeb), rozhodnutí jde značně dále než předcházející rozhodnutí Komise. V každém případě Komise ve sporném rozhodnutí podrobně vysvětlovala, proč systém doporučených a vyrovnávacích sazeb a zákaz pronájmu představovaly porušení čl. 85 odst. 1 Smlouvy (body 20 až 31 odůvodnění) a proč se na toto jednání nemohla vztahovat výjimka na základě čl. 85 odst. 3 (body 32 až 39 odůvodnění). Dostatečně vysvětlila i důvody, proč považovala SCK za podnik ve smyslu čl. 85 odst. 1 Smlouvy (bod 17).

228 Co se týče argumentu, že Komise měla vzít v úvahu poznámky žalobkyň vznesené během správního řízení, je třeba připomenout, že Komise je sice na základě článku 190 Smlouvy povinna uvést skutkové okolnosti, na nichž závisí odůvodnění rozhodnutí, a právní úvahy, které ji vedly k jeho přijetí, toto ustanovení však nepožaduje, aby projednala všechny skutkové a právní okolnosti, které byly vzneseny v průběhu správního řízení (výše uvedené rozsudky BAT a Reynolds v. Komise, bod 72, a Tiercé Ladbroke v. Komise, bod 150). Mimoto ze žádného údaje ve spisu nevyplývá, že Komise opomněla vzít v úvahu nějakou podstatnou skutečnost, která byla vznesena během správního řízení (viz výše uvedený rozsudek Publishers Association v. Komise, body 41 a 42).

229 Žalobní důvod vycházející z porušení článku 190 Smlouvy není tudíž odůvodněn.

230 Z výše uvedeného vyplývá, že návrhová žádání směřující ke zrušení sporného rozhodnutí musí být zamítnuta.

3. Podpůrná návrhová žádání směřující ke zrušení nebo ke snížení pokut

231 Žalobkyně uplatňují na podporu svých podpůrných návrhových žádání směřujících ke zrušení nebo ke snížení pokut tři žalobní důvody. První vychází z porušení čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17, druhý z porušení zásady proporcionality a třetí z porušení článku 190 Smlouvy.

První žalobní důvod: porušení čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17

Stručný popis argumentace účastníků řízení

232 Žalobkyně tvrdí, že uložení pokuty nebylo odůvodněno. Mají za to, že zjištění učiněné v bodě 44 odůvodnění sporného rozhodnutí, že „FNK a SCK nemohly nevědět, že předmětné jednání sloužilo k omezení hospodářské soutěže nebo bylo omezení přinejmenším jeho výsledkem“, je nesprávné.

233 Nelze mít za to, že si SCK byla vědoma protisoutěžního cíle nebo přinejmenším výsledku zákazu pronájmu, protože jednak rada pro certifikaci uznala, že tento zákaz představoval jediný prostředek k zachování ucelenosti systému certifikace, jednak protože Komise sama uznala ve své žalobní odpovědi ve věci T-213/95 složitost této věci jak z pojmového hlediska, tak i z hlediska politiky hospodářské soutěže. V každém případě v jednom z předcházejících rozhodnutí Komise připustila, že skutečnost, že nikdy předtím nerozhodovala o určitém druhu protiprávního jednání, je dostatečným důvodem k tomu, aby nebyly uloženy pokuty [rozhodnutí Komise 88/501/EHS ze dne 26. července 1988 v řízení podle článků 85 a 86 Smlouvy o EHS (*neoficiální překlad*) (IV/31.043 – Tetra Pak I (licence BTG)) (Úř. věst. 1988, L 272, s. 27, dále jen „rozhodnutí 88/501“)].

234 Co se týče FNK, žalobkyně odkazují, pokud jde o doporučené sazby, na článek 5 nařízení Komise (EHS) č. 4087/88 ze dne 30. listopadu 1988 o použití čl. 85 odst. 3 Smlouvy na kategorie franšízových dohod (*neoficiální překlad*) (Úř. věst. 1988, L 359, s. 46, dále jen „nařízení č. 4087/88“), na čl. 1 odst. 1 nařízení Rady (EHS) č. 1534/91 ze dne 31. května 1991 o použití čl. 85 odst. 3 Smlouvy na určité kategorie dohod, rozhodnutí a jednání ve vzájemné shodě v odvětví pojišťovnictví (Úř. věst. 1991, L 143, s. 1, dále jen „nařízení č. 1534/91“) a na rozsudek Soudního dvora ze dne 28. ledna 1986, Pronuptia (věc 161/84, Recueil 1986, s. 353), z něhož vyplývá, že pouhé použití doporučených sazeb, které nejsou závazné, nemělo být považováno za odporující právu Společenství. V rozsahu, v němž lze vypracování doporučených sazeb připsat FNK, mohla FNK důvodně nevědět, že toto jednání představuje porušení čl. 85 odst. 1 Smlouvy vzhledem k tomu, že Komise předtím již dvakrát schválila stejné vyrovnávací systémy v bankovníctví [rozhodnutí 87/103 a rozhodnutí Komise 89/512/EHS ze dne 19. července 1989 v řízení podle článku 85 Smlouvy o EHS (*neoficiální překlad*) (IV/31.499 – Nizozemské banky) (Úř. věst. 1989, L 253, s. 1)].

235 Komise připomíná, že podle ustálené judikatury není k tomu, aby mohlo být protiprávní jednání považováno za úmyslně spáchané, nezbytné, aby si byl podnik vědom, že porušil článek 85. Postačuje, že nemohl nevědět, že cílem předmětného chování bylo omezení hospodářské soutěže (rozsudek Soudního dvora ze dne 11. července 1989, Belasco a další v. Komise, věc 246/86, Recueil 1989, s. 2117, bod 41). Tak tomu bylo u žalobkyň. Co se týče konkrétně FNK, Komise ještě poukazuje na to, že se nemůže dovolávat výše uvedeného rozsudku Pronuptia, nařízení č. 4087/88 a 1534/91 ani rozhodovací praxe Komise v bankovníctví, jež se týkají dobrovolných sazebních systémů, zatímco v projednávaném případě byly doporučené a vyrovnávací sazby povinné a použitelné na klienty.

Závěry Soudu

236 Z ustálené judikatury vyplývá, že porušení pravidel hospodářské soutěže, za něž může být uložena sankce, jsou ta, jež byla spáchána úmyslně nebo z nedbalosti, a že v tomto ohledu postačuje, že jejich pachatel nemohl nevědět, že jeho chování povede k omezení hospodářské soutěže (viz rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 7. července 1994, *Dunlop Slazenger v. Komise*, věc T-43/92, Recueil 1994, s. II-441, bod 142, a citovaná judikatura).

237 Argumenty SCK, že nevěděla, že zákaz pronájmu představuje omezení hospodářské soutěže, nelze přijmout. Zprvče spis neobsahuje žádnou písemnost, v níž by rada pro certifikaci tvrdila, že zákaz pronájmu představuje jediný prostředek umožňující splnit podmínku ucelenosti systému certifikace v bodě 2.5 schvalovacích kritérií uvedené rady. Konečná zpráva rady pro certifikaci ze dne 22. dubna 1992, na kterou odkazují žalobkyně, jenom konstatuje, že SCK již tento bod nespĺňuje, poté co zrušila zákaz pronájmu po rozhodnutí vnitrostátního soudu o předběžném opatření, aniž by poskytla alternativní řešení [„je zjištěno, že SCK vyhověla soudnímu rozhodnutí a zrušila dotyčné ustanovení (zákaz pronájmu), ale ještě nemá jiné ustanovení, které by mohlo odpovídat základnímu cíli: tedy že když se použijí jeřáby jiných podniků, je zajištěno, že i tyto jeřáby budou splňovat podmínky. SCK takto porušuje podmínku vyjádřenou v bodě 2.5 schvalovacích kritérií“].

238 Zadruhé ani uznání složitosti věci Komisí nepředstavuje odůvodnění „nevědomosti“ SCK. Je totiž nemyšlitelné, že se SCK mohla domnívat, že zákaz pronájmu, který představuje zásah do smluvní volnosti certifikovaných podniků a který ovlivňuje postavení necertifikovaných podniků, nemohl vést k omezení hospodářské soutěže na trhu a vyvolat problémy z hlediska práva hospodářské soutěže Společenství.

239 Zatřetí rozhodnutí Komise neuložit pokutu v rozhodnutí 88/501 z důvodu poměrně nové povahy zjištěného protiprávního jednání neposkytuje žádnou „ochranu“ podnikům dopouštějícím se protiprávního jednání, za které Komise předtím neuložila sankci. Komise totiž při výkonu své posuzovací pravomoci rozhoduje o vhodnosti uložení pokuty za účelem potrestání zjištěného protiprávního jednání a ochrany účinnosti práva hospodářské soutěže v konkrétním rámci každé věci. V tomto ohledu je třeba konstatovat, že žalobkyně nemohly nevědět o protisoutěžních účincích zákazu pronájmu v rámci systému certifikace, který není otevřený a nestanoví přijímání rovnocenných záruk nabízených jinými systémy.

240 Co se týče FNK, systém doporučených a vyrovnávacích sazeb byl závazný (viz body 159 až 164 výše) a tento systém se týkal nejenom vztahů mezi členy FNK (vyrovnávací sazby), ale rovněž vztahů mezi nimi a zákazníky (doporučené sazby). Těmito charakteristikami se projednávaná věc zásadně odlišuje od případů analyzovaných ve výše uvedeném rozsudku *Pronuptia*, v nařízení č. 4087/88 a nařízení č. 1536/91 provedeném nařízením č. 3932/92 a v rozhodovací praxi Komise v bankovníctví, na které odkazují žalobkyně (viz bod 234 výše). Je třeba dodat, že systém doporučených a vyrovnávacích sazeb měl za cíl zvýšit ceny na trhu (viz body 163 a 164 výše). Za těchto okolností si FNK musela být vědoma toho, že její systém doporučených a vyrovnávacích sazeb povede k omezení hospodářské soutěže.

241 První žalobní důvod musí být tudíž zamítnut.

Druhý žalobní důvod: porušení zásady proporcionality

Stručný popis argumentace účastníků řízení

242 Žalobkyně tvrdí, že faktory přednesené Komisí v bodě 45 odůvodnění sporného rozhodnutí za účelem určení výše pokuty nejsou relevantní. Především výše pokuty není přiměřená údajnému narušení společného trhu s pronájmem jeřábů. Dále Komise neprávem předpokládá úzké vztahy mezi SCK a FNK, které společně představují pouze 40 % podniků působících na trhu, a tudíž nezaujímají žádný velký podíl na trhu s pronájmem jeřábů. A nakonec FNK dobrovolně udržovala stav vyplývající z výkonu usnesení ze dne 11. února 1992, navzdory tomu, že bylo dne 9. července 1992 po odvolání zrušeno. Takový postoj, který by odůvodňoval neuložení pokuty [rozhodnutí Komise 79/934/EHS ze dne 5. září 1979 v řízení podle článku 85 Smlouvy o EHS (*neoficiální překlad*) (IV/29.021 – BP Kemi – DDSF) (Úř. věst. 1979, L 286, s. 32)], představuje v každém případě dostatečný důvod pro podstatné snížení pokuty.

243 Mimoto jsou výše pokut přehnané, protože FNK a SCK nemají finanční prostředky na jejich zaplacení. V případě SCK jsou krátká doba trvání protiprávního jednání [rozhodnutí Komise 75/75/EHS ze dne 19. prosince 1974 v řízení podle článku 86 Smlouvy o EHS (*neoficiální překlad*) (IV/28.851 – General Motors Continental) Úř. věst. 1975, L 29, s. 14)] a skutečnost, že Komise nikdy předtím neupřesnila použití pravidel hospodářské soutěže na systémy certifikace (rozsudek Soudního dvora ze dne 3. července 1991, AKZO v. Komise, věc C-62/86, Recueil 1991, s. I-3359, bod 163), polehčujícími okolnostmi odůvodňujícími snížení uložené pokuty. V případě FNK nebyla Komise oprávněna brát při určení pokuty v úvahu obrat členů FNK, protože sporné rozhodnutí bylo adresováno sdružení, a nikoli jednotlivým členům. A nakonec skutečnost, že během správního řízení Komise v rozporu s článkem 6 EÚLP překročila přiměřenou lhůtu pro přijetí rozhodnutí, by mělo vést ke snížení uložené pokuty.

244 Ve svých vyjádřeních ke spisu vedlejšího účastníka řízení odkazují žalobkyně ještě na rozhodnutí Komise 96/438/ES ze dne 5. června 1996 v řízení podle článku 85 Smlouvy o ES (IV/34.983 – FENEX) (Úř. věst. 1996, L 181, s. 28, dále jen rozhodnutí „96/438“), v němž Komise uložila pokutu pouze ve výši 1 000 ECU, ačkoli stíhané protiprávní jednání mělo srovnatelné charakteristiky s tím, kterého se údajně dopustila FNK.

245 Komise odpovídá, že žalobkyně nemohou tvrdit, že k narušení trhu Společenství nedošlo. Obě žalobkyně dohromady zaujímají významný podíl na nizozemském trhu. Systém doporučených a vyrovnávacích sazeb dále ve chvíli, kdy ho FNK po usnesení předsedy Arrondissementsrechtbank te Utrecht o předběžném opatření ze dne 11. února 1992 ukončila, existoval již více než deset let. Co se týče pokut, nejsou přehnané, protože obrat členů obou žalobkyň dosahuje více než 200 milionů ECU. Bere se v úvahu poměrně krátká doba trvání protiprávního jednání u SCK. A nakonec, článek 6 EÚLP nebyl porušen.

Závěry Soudu

246 Podle ustálené judikatury musí být výše pokuty určena v závislosti na okolnostech a závažnosti protiprávního jednání a závažnost protiprávního jednání pro účely určení výše pokuty musí být posouzena zejména s ohledem na povahu vyplývajících omezení hospodářské soutěže (viz rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 14. července 1994, Parker Pen v. Komise, věc T-77/92, Recueil 1994, s. II-549, bod 92).

247 V bodě 45 odůvodnění sporného rozhodnutí Komise hodnotila závažnost protiprávního jednání za účelem určení výše pokut, které mají být uloženy žalobkyním. Nejprve měla za to, že systém sazeb FNK a zákaz pronájmu SCK „uměle kontrolují nebo omezují nizozemský trh s pronájmem jeřábů, a tudíž narušují společný trh s pronájmem jeřábů“. Dále vzala v úvahu skutečnost, že žalobkyně, „které mezi sebou udržují úzké vztahy, sdružují velký počet podniků majících dohromady významný podíl na trhu s pronájmem jeřábů „a že se vzdaly použití těchto omezení až po soudním příkazu v tomto smyslu“.

248 Vzhledem k tomu, že o relevanci těchto hledisek posuzování závažnosti protiprávního jednání nemůže být žádných pochyb, je třeba zkoumat věcnou správnost příslušných zjištění.

249 Bylo již poznamenáno, že zákaz pronájmu SCK a systém doporučených a vyrovnávacích sazeb FNK porušily čl. 85 odst. 1 Smlouvy. V tomto ohledu je třeba připomenout, že zákaz pronájmu spojený se systémem certifikace, který není zcela otevřený a nestanoví přijetí rovnocenných záruk nabízených jinými systémy, omezoval možnosti necertifikovaných podniků, a zejména podniků usazených mimo Nizozemsko, v hospodářské soutěži. Mimoto systém sazeb FNK podstatně omezoval hospodářskou soutěž mezi členy tohoto sdružení. Sporná jednání FNK a SCK tudíž značně narušily společný trh s pronájmem jeřábů. Co se týče vazeb mezi FNK a SCK, žalobkyně samy v žalobě tvrdí, „že FNK sdružuje přibližně stejný počet členů jako SCK a že jde z velké části o tytéž podniky“. Komise se nedopustila omylu ani tím, že konstatovala, že členové FNK a podniky certifikované SCK představují významný podíl na trhu s pronájmem jeřábů. Komise se ve sporném rozhodnutí domnívala, že FNK a SCK představovaly 78 nebo 51 % nizozemského trhu s pronájmem jeřábů (bod 6 odůvodnění). Údaj 51 % ostatně přednesly samotné žalobkyně během správního řízení. V bodě 26 své odpovědi na oznámení námitek ze dne 21. října 1994 tak žalobkyně zpochybnily Komisí uvedený údaj 75 % a prohlásily, že členové FNK měli ke dni 31. prosince 1993 dohromady 1 544 pojízdných jeřábů z celkového počtu přibližně 3 000 pojízdných jeřábů v odvětví pronájmu jeřábů, neboli podíl na trhu ve výši 51 %. Za těchto podmínek musí být argumentace žalobkyň, že FNK a SCK, které sdružují v podstatě tytéž podniky, zaujímají „pouze“ 40 % nizozemského trhu s pronájmem jeřábů, zamítnuta. V každém případě podíl na trhu ve výši 40 % představuje významnou část nizozemského trhu s pronájmem jeřábů. FNK dále nemůže za účelem zrušení nebo snížení pokuty tvrdit, že udržovala stav vyplývající z výkonu usnesení ze dne 11. února 1992, navzdory tomu, že bylo dne 9. července 1992 po odvolání zrušeno. Vzhledem k tomu, že se pokuta vztahuje pouze k období do 6. února 1992 (bod 46 odůvodnění sporného rozhodnutí), je totiž nepoužívání systému doporučených a vyrovnávacích sazeb FNK po 11. únoru 1992 nerelevantní pro hodnocení závažnosti protiprávního jednání za období přede dnem 6. února 1992.

250 Pokud jde o žalobní důvod vycházející z porušení čl. 6 odst. 1 EÚLP, je třeba připomenout, že je nepodložený (viz body 53 až 70 výše). Argument, že pokuta by měla být snížena z důvodu údajného porušení zásady přiměřené lhůty, nemůže být tudíž přijat.

251 Žalobkyně nemohou argumentovat ani rozhodnutím 96/438. Z tohoto rozhodnutí totiž vyplývá, že sazby, které navrhovala FENEX, byly čistě orientační. Nešlo tedy o systém sazeb, které by byly jako v projednávaném případě uloženy členům sdružení na základě povinnosti dodržovat přijatelné sazby (viz body 159 až 164 výše).

Mimoto je nesporné, že na rozdíl od FNK (usnesení předsedy Arrondissementsrechtbank te Utrecht o předběžném opatření ze dne 11. února 1992; viz bod 8 výše) nebyla FENEX nucena vnitrostátním soudem ani jiným veřejným orgánem ukončit svou praxi informování o sazbách. Mimoto FENEX informování o doporučených sazbách dobrovolně ukončila ještě dříve, než se Komise rozhodla z úřední povinnosti, a nikoli na základě stížnosti, zahájit proti ní řízení.

252 Co se týče údajného porušení zásady proporcionality, pokud jde o výši pokut posuzovanou s ohledem na finanční prostředky žalobkyň, je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury použití obecného výrazu „porušení“ v čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17, jelikož zahrnuje bez rozlišení dohody, jednání ve vzájemné shodě a rozhodnutí sdružení podniků, ukazuje, že maximální výše stanovené tímto ustanovením se použijí stejně na dohody a jednání ve vzájemné shodě i na rozhodnutí sdružení podniků. Z toho vyplývá, že maximální výše 10 % obratu se musí počítat ve vztahu k obratu dosaženému každým z podniků, jež se účastní uvedených dohod a jednání ve vzájemné shodě, nebo všemi podniky, které jsou členy uvedeného sdružení podniků, přinejmenším tehdy, když může sdružení na základě svého vnitřního řádu zavazovat své členy. Opodstatněnost této analýzy je posílena skutečností, že vliv, který mohlo vykonávat na trh sdružení podniků, nezávisí na jeho vlastním „obratu“, jenž neukazuje jeho velikost ani jeho hospodářskou sílu, nýbrž spíše na obratu jeho členů, který představuje ukazatel jeho velikosti a jeho hospodářské síly (výše uvedené rozsudky CB a Europay v. Komise, body 136 a 137, a SPO a další v. Komise, bod 385).

253 V projednávaném případě není zpochybňováno, že FNK je sdružením podniků (bod 8 oznámení FNK). Mimoto na základě článku 6 svých stanov může toto sdružení zavazovat své členy. Žalobkyně tudíž nemohou tvrdit, že Komise nebyla oprávněna vzít pro účely určení výše pokuty, která má být uložena FNK, v úvahu obrat členů tohoto sdružení.

254 Co se však týče pokuty uložené SCK, je třeba konstatovat, že Komise ve sporném rozhodnutí (bod 17 odůvodnění) správně kvalifikovala SCK jako podnik, a nikoli jako sdružení podniků. Za těchto okolností nebyla Komise oprávněna vzít pro účely odůvodnění výše pokuty v úvahu obchodní obrat certifikovaných podniků. Účetní závěrka SCK za rok 1994 ukazuje, že její obrat dosáhl 608 231 NLG, neboli přibližně 288 750 ECU. I když Komise dodržela maximální výši podle čl. 15 odst. 2 písm. a) nařízení č. 17, je patrné, že pokuta ve výši 300 000 ECU uložená SCK, která překračuje celkový obrat dosažený SCK během roku předcházejícího přijetí sporného rozhodnutí, je nepřiměřená.

255 Za těchto okolností má Soud při výkonu své neomezené soudní pravomoci za to, že je odůvodněné snížit výši této pokuty na 100 000 ECU.

Třetí žalobní důvod: porušení článku 190 Smlouvy

Stručný popis argumentace účastníků řízení

256 Žalobkyně tvrdí, že Komise odůvodnila výši pokuty nedostatečně (rozsudky Soudního dvora ze dne 15. července 1970, Boehringer Mannheim v. Komise, věc 45/69, Recueil 1970, s. 769, 811, ze dne 16. prosince 1975, Suiker Unie a další v. Komise, spojené věci 40/73 až 48/73, 50/73, 54/73, 55/73, 56/73, 111/73, 113/73 a 114/73, Recueil 1975, s. 1663, bod 612, a ze dne 7. června 1983, Musique Diffusion

française a další v. Komise, spojené věci 100/80, 101/80, 102/80 a 103/80, Recueil 1983, s. 1825, bod 120).

257 Komise odkazuje na body 45 a 46 odůvodnění sporného rozhodnutí.

Závěry Soudu

258 Je třeba připomenout, že účelem povinnosti uvést odůvodnění rozhodnutí nepříznivě zasahujících do právního postavení je poskytnout zúčastněným nezbytné údaje k tomu, aby mohli zjistit, zda jsou opodstatněná, či nikoli, a umožnit soudu, aby vykonal svůj přezkum legality těchto rozhodnutí (viz judikatura citovaná v bodě 226 a rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 6. dubna 1995, Martinelli v. Komise, věc T-150/89, Recueil 1995, s. II-1165, bod 65).

259 V bodě 44 odůvodnění sporného rozhodnutí měla Komise za to, že žalobkyně nemohly nevědět, že předmětné jednání sloužilo k omezení hospodářské soutěže nebo že omezení bylo přinejmenším jeho výsledkem. V bodech 45 a 46 hodnotila závažnost a dobu trvání protiprávního jednání za účelem určení výše pokuty, která má být uložena žalobkyním. Tyto dva poslední body poskytly žalobkyním nezbytné údaje k tomu, aby mohly zjistit, zda jsou pokuty, které jim byly uloženy, odůvodněné, či nikoli, a umožňují Soudu, aby vykonal svůj přezkum legality.

260 Třetí žalobní důvod nemůže být tedy přijat.

261 Z výše uvedeného vyplývá, že návrhová žádání směřující ke zrušení pokut musí být zamítnuty a že výše pokuty uložené SCK musí být pouze snížena.

K nákladům řízení

262 Podle čl. 87 odst. 2 jednacího řádu se účastník řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. Podle čl. 87 odst. 3 však Soud může rozdělit náklady mezi účastníky řízení nebo rozhodnout, že každý z nich nese vlastní náklady, pokud každý účastník měl ve věci částečně úspěch i neúspěch. V projednávaném případě žalobkyně neměly úspěch ve všech svých návrhových žádáních ve věci T-213/95, v hlavních návrhových žádáních a v podstatných bodech podpůrných návrhových žádání ve věci T-18/96. Za těchto okolností není namístě použít čl. 87 odst. 3 jednacího řádu. Žalobkyním bude tudíž uložena náhrada nákladů řízení žalované, včetně nákladů týkajících se řízení o předběžných opatřeních. Nahradí rovněž náklady řízení vedlejších účastníků řízení.

Z těchto důvodů

SOD PRVNÍHO STUPNĚ (čtvrtý rozšířený senát)

rozhodl takto:

- 1) **Věci T-213/95 a T-18/96 jsou pro účely rozsudky spojeny.**
- 2) **Výše pokuty uložené Stichting Certificatie Kraanverhuurbedrijf v čl. 5 odst. 2 rozhodnutí Komise 95/551/ES ze dne 29. listopadu 1995 v řízení podle článku 85 Smlouvy o ES (IV/34.179, 34.202, 34.216 – Stichting Certificatie Kraanverhuurbedrijf a Federatie van Nederlandse Kraanverhuurbedrijven) se snižuje na 100 000 ECU.**
- 3) **Ve zbývajících částech se žaloby zamítají.**

- 4) **Žalobkyně ponесou vlastní náklady řízení a nahradí náklady řízení vzniklé Komisi, včetně nákladů týkajících se řízení o předběžných opatřeních. Nahradí rovněž náklady řízení vedlejších účastníků řízení.**